

11124-1
4

Ставмуывса пролетаріјјас, օтутчօյ!

Օրօն

11 №

1927

КОМІ ЖУРНАЛ.

ОТДЕЛ
НАЦИОНАЛЬНОЙ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ

ЛЛ

ЈУӨРТАС.

Листбокјас.

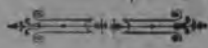
„Ордым“ ужалө	1
Вылъ отсөгјас ужалыг јөзлы	4
Овмөс кыпөдан уж дас воөн. Н. Нь.	6
Виңму уж бурмөдан тужјас. Өльөк-Өндрей.	11
Рөскөдјас ужнуөданінјасын чінтөм-јылыг. М. Јоль.	17

Міјан өіктјасын:

Мыјла колөны міјанлы виңму ужалан кружокјас. В. Ісаков.	21
Көр виңөмыг да звер кыјөмыг докод. І. Кузјиванов.	23
Кызі колө виңны лыстан мөскөс. А. Жакова.	28
Тыра мөскөс да кукаңөс чужтөм-бөрын дөфөритөм. Ільла-Өльөксан.	32
Кызі колө виңны һөңөдчан көбыла-вөлөс. Н. Ч.	34
Војпукан-інјасын југдөдчан уж. Ільла-Өльөксан.	35

Комі гіжөдчукөр:

Біја-өгыр (Јаков Іванөвич Чупров).	37
Сім-Ваң (Іван Ніколајевич Сімаков).	38
Спіра-Прокө (Прокопій Спіридонович Попов)	41
Гөрд Октабр. Біја өгыр.	43
Көзыд төлын. Ічөт-Іван.	44
Шева чуман Ічөт-Іван.	—
Том-дырјыд-жө. Сіз-Паш.	47
Војтөвкөд вермагөм. Кон-Өль	—
Төв. Көзүв.	48
Југыдлаң петөј. Ңікөн-Өльөксан	49
Поптөг. С. М.	—
Куз туж. Сіз-Паш.	50
Јаков. Ңікөн-Өльөксан.	—
Ош кыјөм. Јемва М.	51
Југыд бі. Іван-Вас.	53
Воөма ар. Васө-пі.	—
Сім Ваңлөн гіжөмыс. Ньобдінса-Віттор.	54
Велөдчыны мун! Васө-пі.	57
„Му вежан-дыр“. Ч.Ң.В.	58
Парасковја. Ільла-Вас.	63
Лым. Сылөн-жө.	64

Ставмувыкса пролетаріјас, օтвѳтчօј!

О Р Д Ы М

КОМІ ЈօЗЛօН ЖУРНАЛ.

ЛЕЗօ ВКП (б)-лօН ОБКОМ БЫД ТօЛЫГЫН օТЧЫД.

11 (14) №

Нојабр

1927 во.

„Ордым“ ужалօ.

(Редактсіјасан).

Тырі օтї во коммунист-партијалօн областувса комитетօн лезан журналлы—„Ордымлы“. Мед-воզза нумерыс петис колан во октабрын.

Журналлօн коланлуныс колан воын зев јона-нын кутис тօдчыны. Мијан комі гижօдыд օни-на еща, а „Ордымօз“ јешшօ-нин еща вօлі. Мијан партија-возын, сօветвласт-возын мед-воզза лунса-ныс օнօз сулалօны гырыс ужјас: петкօдлыны асыныс ужнысօ ужалыс јօзлы, кыскыны најօс сօветјас ужօ, мукօд-еикас обшествоа организатсіјаяс ужօ, велօдны крестанаօс овмօссօ лептыны, југдօдны, օтвѳтмօн выль олօмօ нуօдны. Ставсօ тајօс нуօдны јона отсалօ печатнеј гижօд.

Бօрја војаснас комі јօз, мед-јонасօ том јօз-пıыс, сօветвласт-օн ужсօ паскօдны зилօм-вօсна, јона кыссօны југыдлан, велօдчօмօ, буржык-ногօн ужалօмօ. Комі јօз, воզза сар-дырјї олօм-сертї, јона вежօрмісны, југыдлуносօ кыпօдісны. Комі ужалыс јօз казалисны օнија властлыс ужалан-ногсօ, казалисны — код-вօсна օнија властыс тօждысօ. Најօ гօгօрвоисны: важ-ногыд-кօ-пօ-тај овны кутан, нынօм оз артмы. Колօ-пօ-тај тօдмасны олօмнас, велօдчыны овны да ужавны, корены тујјас кокныжык олօмօ. Уна комі војтыр адзісны: колօ матысмыны гижօдлан, колօ лыддысны, — օни тօдօны-нын ас-кыв-вылын печатнеј гижօдлыс коланлуносօ.

„Ордым“ лօсօдтօз комі кывјօн петօ вօлі сօмын օтї вежоња газет „Комі Сїкт“, да 15-20 поскїдік ныга во-гօгօрօн. Та-мында гижօдыд, дерт, ез вермыны сетны, мыј вօлі колօ сетнысօ комі крестаналы печатнеј гижօд-пыр. „Ордым“ лезօм јона воզօ јօткіс тајօ ужсօ, вел-паскыда тупкіс мијан печатнеј гижօд-пыр југдօдчан ужын тыртօм-інсօ, дерт, ми та-вылын воզօ-кежлօ ас комі печатнеј гижօд лօсօдօмын օгօ-на сувтօј; օгօ шубј мїса шан. Мијан

07237

НАЦИОНАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА

мог кодi печатнеј гижöдсö воыг-воö паскöдны, содтыны сы-выжöз, мед быдтор-жылыг, мыј колö комi ужалыг жöзлы, вiставны.

„Ордым“ бостеic гырыг ужжасö. Сы-жылыг спугу вiсталöма колан вога 1-жја нумерас журналыг., „Ордым“ зiлiс гижны быдтор-жылыг, мыј колö нуöдны комi iктын, мыј колö вöчны быдлуңжа ужас комi крестаналы да iктeа ужнуöдыгeяслы. Вел-уна лöи лe-зöма партија уж-жылыг, партијаöн чујдöдöмжас-жылыг, сöветжасын ужнуöдöм-жылыг, коператсија-жылыг, овмöс-жылыг, југдöдчöм-жылыг, олöмеам-жылыг, сiзi возö.

Крестана овмöсын вижму ужалöм-помыг да скöт вижöм-номыг öнi-кежлö воö мед-уна dokod. Сiз-кö, мијан iктжасын овмöсыс кыптас да олöмыг бурмас, прамеј-ногөн-кö бостыны вижму ужалöмö да скöт вижöмö. Сы-вöсна-i „Ордым“ уна гижö та-жылыг. Во-гöгöрöн вижму ужалöм-жылыг лeзöма 30 стафта, скöт вижöм-жылыг — 19 стафта.

Абу зiк iчöт места „Ордымын“ сетöма-i комi лигeратура јукöдлы.

„Ордымö“ гижöны стафтажасö велöдчöм жöз: агрономжас, врачжас, учреждeннeжасын ужалыгeяслы. Шочыника гижлöны i асныг крестананыг. „Ордым“ лeзны завод-iтöмeаң комiöн гижыгeяслы мијан велунаöн содины.

Јона ыжыд бур сетeс „Ордым“ аслас комi лигeратура јукöд-наг. Сетчöз-öд мијан комi художествоа лигeратуратö лeзны вöли нeкытчö. Мыјöн ми лeзны кутим „Ордым“, зiк тыртны кутeс мијан-öс комi гижöдыг. Кыз-выныд воö гижны бостыгeяслeаң-на. На-жылыг ми „Ордым“ лeзтöз eгö-на-i кывлöј, eгö тöдлöј — сы-мындаöн öнi-нiн саммöны шылыд гижöджас лeсöдны. Унаöн на-пиге буран-нiн гижöны. „Ордым“ журналса лигeратура јукöд-пыр ми тöдмалим выль комi поетжасöс: на-пöвсын со зев бур гижыгeяслы — **Бија-öгыр, Iчöт-Иван**. Емöс буран-нiн öткымынторжасö гижöмаöс: Сим-Ваң, Сiз-Паш, Омра, Изјур-Иван, Спiра-Прокö, Сук-Парма, Конан-Öлöксан, мукöд. Најö јона зiлöны асыныг гижöдныгö пыр-öтарö шылöдöм-вылö. Возö-кö öнiја-ног-жö кутасны велöдчыны гижны, бур гижыгeяслы, ми чајтам, петасны. Надеја сетöны Кipö-Мит, Пед-Гең, Тiпö-iктeа Иван, Бажарса Иван, Шаков Ö., Гупi-Колö, Јаг-зон, мукöд. Војдöржык-кö вöли тöдöны сöмын Iльа-Васöс, Тiма-Вeңöс, Нöбöдiн-са Вiтторöс, јeпшö öткымын комi поетöс, öнi „Ордым“ петкöдлö, кыпöдö комi крестана-пöвсыг уна выль комi гижыгeяслöс. Нeважöн-на-кö öткымын комi жöз-жö, став комiсö (мед-јона комi кывсö) му-стöмтыгeяслыг, важ сар-дыреалок сiг дyка мöвпжаснас да сорнiјас-нас пeлжасад тiңгöны вöли: „Комi лигeратура лeсöдыгeяслы!.. Мыжыгeнö сiјöс лeсöдaд? Kodi?.. Öгi-кык гижыгeыд!..“—Öнi „Ордым“ налы eинманыг пыртöз петкöдлö: комi гижыгeыд ем, најö унаöн петöны, најö саммöны гижны, најö пыр-öтарö бурмöдöны комi лигeратура кывсö!.. Сöмын К.А.И.П-лы колö бостыны налы iндöджас сетавны-а.

„Ордым“ ужын емдөг-на нелучкиторјас. Мі ставным омбља-на кужам гижны комінас. Артмө сөкыд кывја, рочланө сесеа кыскө. Кокні комі кывјөн шоч гижыгылөн-на артмө. А крестанаыдлы колө гижны кокні кывјөн, гөгөрвоана кывјөн.

Журналлөн мед-воzza лунгааныс вөлі мог — кыскыны журналө гижны аснысө комі крестанабс да өіктын ужнуөдыејасөс: агроном-јасөс, учітелјасөс, избачјасөс, мукөдөс. Сөмын тајө ужыс таво-вылө пөштөі нөтөі ез мун. Шочыніка-шочыніка-нін өіктјассыд воласны гижөдјасыд (комі література јукөддө-кыңз; сетчө уна воө). Тајө ужсө колө регыджык јөткыштны воzө. Колө сујны журналө унжык гижөд өіктјассаң, бура јітчыны комі өікткөд. Секі журналыд јепшө буржык лөө.

Література јукөдын со кушөмторјас оз тырмыны: зев еща мјан гижыејас прозабн гижөны, унжыкыс өтікотвореңнејас-вылын зільоны. Віст-нога гижөдыд мјан літератураад зев-на еща. Колө та-вылө комі гижыејаслы бостеыны јонжыка. Нінөм-мында-на егө сетөј „Ордымын“ індөдјас гижны бостеыејаслы. Тазі воzө-кежлө-еекө колны оз ков.

Оз поz јона опшыены і „Ордымсө“ разөдан ужөн. Журнал разалө комі јөз-пөвсө еща, сөмын вітео-гөгөр. Кыз-выныс сы-піыс мунө учреждөңнејас нім-вылө (лыддысан-керкајасө, школајасө, мукөдлаө). Мјанлы јуөртөны — „Ордым“-пө лыддысан-керкајасын росјытөзыс лыддыны. Сөмын мјан комі крестаналөн модаыс-на абу ас-нім-выланыс суzөдны печатнеј гижөдсө. Тајө омөлтөрсө колө өіктса ужнуөдыејаслы—селькорјаслы, избачјаслы, учітелјаслы, парвїјнејјаслы да комсомолетсјаслы—вештыны, зільны сујны „Ордым“ унжык крестана-пөвсө, велөдчыејас-пөвсө.

Өтөі во-чөжөн „Ордым“ петкөдліс ассыс коланлунсө комі крестаналы. Мі чајтам, воzө-кежлө „Ордым“ јепшө унжык бурсө сөтас комі војтырлы, јепшө чорыджыка өтувтас Коммунист-парвїја-бердө, отсалас ужалыс јөзлы выл бур олөм лөөөдан ужас.

Комі ужалыс јөз, мі чукөстчам тіјан-дінө: лыддыј ассыныд „Ордым“, гижөј асланыд журналө!

Выл отсөгјас ужалыс јөзлы.

(СССР-са Тсентральнеј Исполнительнеј Комітет манифест-јылыс).

Октябрса революціјалы дас во тырөм-куза Ленинградын чукөртчыліс СССР-са Тсентральнеј Исполнительнеј Комітетлөн сессіја (муніс октябрын 15-өд лунгаң 21-өд лунөз). Сені горһітісны, кушөм тујјасөд мунім мі тајө дас вонас, мыјјас вермім вөчны да кушөм ујјас воэ-кежлө сулалөны Совет-Сојуз-возын.

Мі быдөн-на төдам, кушөм сөкыда овлісны робочейјас да крестана сар-дырјі, кызі најөс быд-ногыс нарһітілісны буржујјас, пабрікантјас, кулакјас. Озырјаслыс эепнысө тыртөм-вөсна, капіталіст-государствојас кыпөдлісны војна. Ноль-во чөж став ужалыс јөзсы кітітісны сені озырјас-понда ассыныс вірсө Сөмын Октябрса революціја верміс пуктыны војналы пом, сөмын, Ленин-јорт индалөмөн да Коммунист-партіја тујдөдөмөн, Россияса робочейјас да ужалыс крестана вермісны мырфөны сар-правітельство-кыс влаотсө.

Імперіалістическеј да гражданскеј војнајас помалөм-бөрын совет-правітельстволы лоі нуөдны зев ыжыд уж—војнајас-дырјі кісөм, жугавлөм промышленност, тујјас, візму овмөс кыпөдөм, јөнмөдөм. Вітө-квајт воөн міјан правітельство, став ужалыс јөз отсөгөн, кујіс да верміс бөр кок-јылө сувтөдны став овмөссө, пабрік-заводјас бөр ловзісны, воісны војнаөзса-дорыс вылөжык-һын, крестаналөн візму овмөсыс да ужалан-ногыс воэза дорыс јона вежөіс бурмөмлаң.

Уна бур сетіс Октябрса революціја ужалыс јөзлы, дас воөн јона зев бурміс да кокһаліс робочейјаслөн да крестаналөн олөмыс, воэ пыр-өтарө бурмө да кокһалө. Ужалысјас-вөсна Советвласт дүгдывтөг төждысө. Октябрса революціјалы дас во тырөм-куза СССР-са Тсентральнеј Исполнительнеј Комітет лезіс манифест. Сіјө манифестнас Советвласт бара сетіс ужалыс јөзлы выл гырыс отсөгјас да кокһөдјас.

СССР-са Тсентральнеј Исполнительнеј Комітет манифестын шуіс:

1. Пабрік-заводса робочейјасөс кокһөдөм-куза, тајө локтан војасас ужалан лунислыс кузасө көкјамыс час-пыфөді лөсөдны өзім час, ужалан донсө чінтытөг. Сы-могыс СССР ТСІК-са презідиумлы да СНК-лы шөктыны во тырөм-дорыс-дыр ые өормөдчыны заводітны во-часөні пөртны тајө шуөмсө олөмө торја промышленностјасын, пабрік-заводјаслыс техһикасө бурмөдөмјас-өөрті, вөчантор содөмјас да уж кыпалөмјас-өөрті.

2. Робочейјаслы олан-інјас стрөітөм-вылө содтыны колөм воөа-өөрті госуларствоса бјуджетыс 50 мільон шайт. Тајө содтөдсө сетны сешөм местајасө, көні робочейјаслы мед-јона эескыд патөрајасыө.

3. Гөльжаслы да вермытөмжык крестаналы отсалом-могые, візму ватые (сельхозналог) мездөм 25 прөчент крестана овмөсые—өтдор, содтөд мездыны візму ватые јешцө 10 прөчент крестана овмөсые.

4. Шыбытны крестана-вылые 1924-25 д воын һаһ артмытөм-понда госуларстволье бөстлөм ужјөзјас. Шыбытны гөль крестана-вылые візму вот-куза кольөм-војасса һедөймкајас, сіз-жө сетны кок-һөд тајө һедөймкајассө мынтөмые шөркод-дема олые крестаналы. Сетны кокһөд мукөд-пөлөс һедөймкајасые, штрапјасые, пеһајасые карса да өіктса вермытөмжык јөзлы. СССР ТСІК-са презідіумлы щөктыны лезны, Октябрса револутсіјалы дас во тыран лун-кежлө, та-куза содтөд колана шуөмјас.

5. Бөстны госуларство щөт-вылө став гөль крестана овмөслые да вермытөмжык шөркод-дем крестаналые візму лөөдлөм (земле-устройство). Та-вылө лезны 1927-28-д вога бјуджет-куза, став лезөмјас-кынзі, содтөд өөм јешцө 10 мільон шайт.

6. СССР ТСІК-са презідіумлы да СНК-лы щөктыны лөөдны закон, вермытөмжык крестана-пөвсые пөрые јөзөс госуларство щөт-вылө візны вочасөн заводітчөм-јылые. Тајө законсө сетны СССР-са локтан Сөветјас өјезд-вылө.

7. 1927-28-д вога сметаө сујөмые-өпріч, лезны өтувја госбјуджетые јешцө дасвіт (15) мільон шайт, өіктјасын да пабрік-заводса посолокјасын школајас стрөітөм-вылө.

8. Ыждөдны војнаса інвалідјасөс стракујтан фонд, мед сьлөн ыждаыс кык-мында-дөрые ещажык ез-вөв.

9. Шыбытны Сојузнеј республикајасса Уголовнеј-Закон-Чукөрјасые мыжјасые казытөм (лыјлөм), госуларственнеј да војеннеј мыжјасые-кынзі да өружјеа рөзбојые-кынзі.

10. СССР ТСІК-са презідіумлы щөктыны һебзөдны суд-прігөвөрјасөн лібө судтөг (адміністратівнеј) шуөм наказанһејас быд судітөмлые, політїческеј партїјаса актївнеј шленјаслые-кынзі, кодјас ужалөны сөветскеј стрөј путкылтөм-могые да гырые растратајасые да калымјасые судітөм-јылые-кынзі.

Овмөс кыпөдан уж дас воөн.

(СССР-са Тсентральнеј Исполнительнеј Комитетса јубилејнеј севејя-вылын Кујбышев-јорт доклад-серти).

Мыј вөлі Октабрса револутсіја-кежлө.

Сөкыд вөлі робочейаслы да крестаналы заводитны лөгөдны выль олөм, кыпөдны војна-дырји киггөм овмөссө Октабрса револутсіја-кежлө промышленност Россіјаын зев јона жебміс. Пабрік-заводјасыс бур кужыс робочейассө нуисны фронт-вылө, на пыфди ужалисны бокус (сіктјасыс) воөм јөз да нывбабајас. Крестана овмөслы сіқи-жө воис зев сөкыд кад. Мед-јон роботникјасыс вөліны фронт-вылын, на-пыфди візмусө ужалисны инвалидјас да нывбабајас. Серт, тақинад төварјас вөчөмыс пабрік-заводјасын јона чініс. Јона омөлтчіс і візму ужалөм, киггыны кутіс крестаналөн овмөсыс чінісны урожајјас—еща лоі һаһ да мукөд-пөлөс крестанаса төвар.

Мед-сөкыд војас.

Гражданскеј војна-дырји јешшө-на омөлтчіс міјан овмөс. Мед-сөкыд кадус вөлі 1920-өд да 1921-өд војасын. Тајө војаснас міјан пабрік-заводјас лездісны төварсө сөмын 20 прөцентсө војнаөз-серти. Уна пабрік-заводјас сек-кежлө қикөз тупкыгісны. Көрттујјас сувтісны, војнаөз-серти најө вермөны вөлі кыскавны грузјас сөмын вөтөд јукөнсө. Робочей-лыд пабрік-заводјасын јона чіні. Војнаөз вөліны пабрік-заводјасын 2400 сурс робочей, 1921 воын ужалисны сөмын 1270 сурс морт. Јона чініс пабрік-заводјасын і төвар вөчөмыс. Лыфдөны: војнаөз өти робочей во-чөжөн вермө вөлі вөчны быдсама-пөлөс төвар 2138 шајт дон-вылө, 1921 воын өти робочей-лөн вөчөмыс вөлі сөмын 467 шајт дон.

Јона омөлтчіс і крестаналөн овмөс. Көзөм плөшщаф војнаөз-серти чіні 32 прөцент-вылө, докодыс візму ужалөмыс чіні 40 прөцент-вылө.

Мыј-выјөз воім дас воөн.

Ыжыд вын лоі пуктыны Сөвет-Сојузса робочейаслы да крестаналы киггөм овмөс кыпөдөм-вылө. Сөвет-правительство зілөмөн, коммунист-партия туждалөмөн, ужалыс јөз вермісны ловчөдны киггөм пабрік-заводјас, лөсөдны көрттујас, кыпөдны крестаналыс овмөс. дас воөн уна-һин вөчөма. **Промышленност да візму овмөс воисны-һин војнаөзса кад-выјөз, шаговтам өні возө-һин.**

Бөрја војаснас міјан промышленност јона кыптис. Таво міјан пабрік-заводјасын төвар вөчөмыс војнаөз-дорыс **соді 6 прөцент-вылө**, а локтан воын (1927-28 воын) **содас 19 прөцентөз**. Робочей-лыд міјан пабрік-заводјасын војнаөз-дорыс унжык-жө-һин (1913 воын вөлі 2400 сурс робочей, өні—2469 сурс морт).

Өні мијан јона кыптіс ізшом перјом. Кољан во вөлі перјома ізшомсө 10 прөчентөн унжык војнаоң-дорыг, локтан воын јешшө-на содас. Мед-јона паскаліс мијан **електрофікатсіја уң**. Өніја елек-тростантсіјааслөн выныс 1913 во-серті унжык кык-мындаон.

Государствоса промышленносткөд щөщ содоны кустарјаслөн да ремесльєныкјаслөн вөчөм төварјас. 1923-24 воын најө вөчлісны төварсө 3 мільярд шайт дон, өні—һоль да жын мільярд шайт дон-гөгөр-һын. СССР-паста лыффысө 3 мільон кустар да ремесльєнык. Сөветвласт налы отсалө. Неважөн сөвет правітельство лөгөдіс план кустарјаслыг уңсө бурмөдөм-јылыг.

Промышленност јонмөм да кыптөм-вөсна јона бурміс **вузасөм уң**. 1923-24-өд воын став СССР-паста вөлі вузалөма быдгама-пөлөс төварсө гырыг партіјајасөн (оптөн) һоль мільярд шайт дон, 1926-27 воын—15 мільярд шайт дон-һын.

Став республикаса овмөс бурмөмкөд өтщөщ кыптө **крестьяна-лөн овмөс**. 1927-28 воын **көзөма плөшцад воө војнаоңса кад-выјөң**. Скөт лыд војнаоң-дорыг **унжык-һын**. Крестьяна ужалөны мујјассө выль-ногөн, дај буржык көлујөн. Хлопок, шабді да пыш вөфитөмөн, паскөдөмөн содө сырјо мијан пабрік-заводјаслы.

Јона кутчөгөма мијан выль пабрік-заводјас стрөйтөм-вылө. Воыг-воө сы-вылө сөм гетөмыс содө. 1923-24 воын выль пабрік-заводјас стрөйтөм-вылө вөлі гетөма 467 мільон шайт, 1925-26 воын—1485 мільон шайт, кољан во візөма 1492 мільон шайт. Локтан воын ар-талам сетны 2333 мільон шайт.

Сізі-жө воыг-воө содө гөм візөмыс тујјас лөгөдалөм-вылө.

Мі мунам сотсіализмлаң.

Промышленност кыпөдөмөн заводітө вежыны став овмөсыс мијан. Робочєјјаслөн да крестьяналөн правітельство зілө став овмөс-нымөс бергөдны сотсіализмө мунөм-вылө. Сы-вөсна колө јона кы-пөдны прөмышленност. Промышленност паскөдөмкөд, машинајас вөчөмкөд, електричество лөгөдөмкөд щөщ вежгас і візму ужалө-мыс. Коператівјасө, артельјасө отувтчөмөн крестьяналөн овмөсыс щөщ вежгас, щөщ сувтас сотсіализмө мунан туј-вылө.

Тайө бөрја војасыс мијан ужалөмлөн висталөны—**мі сулалам вежкыд туј-вылын, коммунист-партіја чүјдөдөмөн мі мунам сотсіа-лизмлаң**. Воыг-воө содө мијан машинајас вөчөм. Мијан пабрік-за-водјас вөчөны өні тракторјас, быдгама-пөлөс візму ужалан маши-најас. Ставыс тайө вежө мијанлыг овмөснымөс. Сөвет республика візму государствоыг назөнык пөртчө промышленноста государствоө.

Дас воон јона кыптіс да јонміс мијан **коператсіја**. Візму копе-ратсіја-пыр чукөртчө өні 25 прөчентыс став крестьяна төвар-пыыг. Потребітельса коператсіја јешшө јонжыка паскаліс: став вузасөм-гыс 51 прөчентыс мунө коператівјас-пыр. Став СССР-паста по-ребітельса коператсіјаын өні лыффысө 24 мільон шлен,

Мыјјас торкёны воҙё мунёмсё.

Уна-на емёс і нелучкіторјас. Пабрiк-заводса тóварјас-вылө до- ныс, ви́зму-помыг тóварјас-дорыг, вылын-на. Тажö костсё колö бы- рөдны. Сöвет-правiтельство јешшö 1923-24 воын-на бостеiс тајö уж-бердö, тóварјас-вылө доныс секi чiнтöма вöли 25 прöчент-вылө. 1924-25 воын јешшö-на вöли чiнтöма 5 прöчент-вылө, дај колан- воын—бара 10 прöчент-вылө. Сöмын пабрiк-заводса тóварјас век-на донаöг. Тани јона-на ковмас ужавны. Мед тóварјас донтöмжыкöс лоины, колö пабрiк-заводјасын ужалан-ногсö јона бурмөдны да тó- вар вöчöмсö донтöммөдны.

Пемыд гуын-моз ви́исны ужалыг јöзöс револүтсiјаöз. Ез гет- лыны робочейјаслы да крестаналы шкöлајасын велөдчыны. Ферт, велөдчытöг крестанаыд ез вермывны кыпöдны асгыныс овмöснысö бурмөдны ви́зму ужалöмнысö, да бостны унжык докод сыг.

Сы-вöсна ез вермывны став крестанаыс вердчыны му-бердын, уналы лоi сiктјасгыс мунны карјасö уж коргöм-вöсна. Карјасын чукöрмiсны зев уна ужтöм јöз. Револүтсiја-бöрын Сöветвласт, ферт, ез вермы, öтi здукөн бырөдны тајö локторсö. Ужтöм јöзыд гырыг карјасын i öни-на емöг. Сöветвласт тöждыгö велөдны најöс мастерствоö да гетны налы уж. Воҙö-кежлö мiжанлы лоö јешшö јонжыка бостгыны тајö уж-бердö.

Промышленност сöмын секi вермас бура ужавны да паскав- ны, ем-кö тырмымөн сырјо. Уна пабрiк-заводјас мiжан ужалöны за- граничаыг пыртöм сырјо-вылын. Ферт, тази воҙö-кежлö колны оз поç. Сöвет-республикаын сырјоыс аслас-на тырмас, паскöдан-кö хлопок көзöм, бур вöсны вуруна ыжјас вöдитöм да бур кучикјас вö- чöм. Сöветвластөн зiлöмөн да крестанаөн гөлöмсаы ужалöмөн поçас тајö ужсö воҙö-кежлö бура нуны.

Емöс-на мiжан ужын i мукöд нелучкијас. Огö-на ми мукöд-дырјi кужö нуөдны ужнымöс, омöля-на ужалöны мiжан учреждённејас. Воҙö-кежлö мiжанлы лоö јона ви́дöдны, медым став ужсö нуны план- јас-герти да сметајас-герти. Колö чорыда вермасны кызи сурö сöм ви́зöмкөд. Робочейјас да крестана индалöмөн да отсалöмөн ми вер- мам јона бурмөдны ужсö.

Воҙö-кежлö ужыд јона-на уна.

Воҙö-кежлö мiжан ужыд јона-на уна. Сöвет-правiтельство лöсö- диc вiт во-кежлö план республикаса овмöс кыпöдöм-куза. Локтан вiт воөн мiжанлы лоö чорыда бостгыны став овмöснымöс бергөдны сотсиализмлаы мунан туж-вылө. Мед-јона лоö тöждыгны промыш- ленност паскöдöм-вöсна. Колö Сöвет-Сојузсö сувтöдны промыш- ленност лöсöдан туж-вылө да промышленностсö буржык техника, герти паскөдны.

Візму овмөс сіңі-жө колө паскөдны, јона лоө ылыны вьл сікас көңајас паскөдөм-вөсна, медым мјјан пабрік заводјаслы ужавны лоі асланым сырјө.

Көрттујјас да ва тујјас лөгөдөмөн, коператсіја паскөдөмөн да вузасан уж бурмөдөмөн, гөм-дон угөмыг віңөмөн, пабрік-заводса төварјас донтөммөдөмөн, пабрік-заводјасын уж бурмөдөмөн да ужалан дон содтөмөн,—мі вермам локтан віт воын јона кыпөдны республикаса овмос, вөтөдны да панјыны мед-озыр государствојас.

Промышленност јона кыптіс.

План-серті, пабрік-заводјасын төварјас вөчөмыс локтан віт воын **содас кык-мында**. Машинајас вөчөм өніја-серті **содас 183** прө-

Октябрса празнікјас-дырјі Влафімірскеј губернаын, Вјачнікі карын, востөма вьл кыан-пабріка.

Пабріка ужалө електрїчестводн, машинајасыс сен ставыс заграничнеј.

чент-вылө, паровозјас вөчөм—148 прөчент-вылө, вагонјас вөчөм—ноль-пөв унжык, тракторјас вөчөм—687 прөчент-вылө, візму ужалан машинајас вөчөм—187 прөчент-вылө. Новлан көлуј вөчөм віт воын **содас 78** прөчент-вылө.

Промышленност паскөдөм-могыс лоө стрөйтны вьл пабрік-заводјас. Віт вога план-серті стрөйтчө Свердловскын гырыс машинајас-вөчан завод, Ніжнеј-Тагільын—вагонјас-вөчан-завод, Луганскын лоө стрөйтөма паровоз-вөчан завод, Мөскуаын—автомобіль-вөчан завод, да мукөд. Важ заводјассө лоө вьлмөдны да паскөдны сені ужсө.

Став рабочеј-лыдыс віт воын **содас 24** прөчент-вылө өніја-серті. Ужалан дон, өніја-серті, **содас 25** прөчент-вылө. Республикаса основнеј капітал 6 мільярдсаң **содас 11,3** мільярдөң.

Віт вога план серті, лоӧ жона паскӧдӧма електричество. Електрофікатсіја уж нуӧдӧмӧн вежас мѣан овмӧс. Віт воӧн електро-стантсіјајаслӧн выныс содас ӧніја-серті кык-мында. Тајӧ каднас лоӧ стрӧйтӧма гырыг стантсіјајас: Ғнепрострој, Сзѣрстрој, Чѣла-бѣнса електростантсіја, Бранскӧ, Рѣонскӧ, Стаљѣнградӧ, Саратовӧ да мукӧдлаӧ. Тајӧ стантсіјајассӧ стрӧйтӧмыс заводѣтчас таво-вылын.

Паскыда кутас мунны выл кӧрттујас стрӧйтӧм. Віт воӧн кӧрт-тујас куѣтанас содасны 10 прӧцент вылӧ, груз кыскалӧмыс содас кык-мында. Бурмасны і ва тујјас.

Вѣзму овмӧс жона-жӧ бурмас.

Промышленност кыпӧдӧмкӧд ӧтпырјӧ бурмас вѣзму овмӧс. Вѣз-му овмӧс кыпсӧдӧм-вылӧ лоӧ лежӧма віт воӧн уна сӧм. Тајӧ кад-нас наӧ чукӧртӧмыс содас 30 прӧцент-вылӧ, выл-сѣкас кӧѣјас вӧ-дѣтӧмыс—32 прӧцент-вылӧ. Ӑніја-серті урожајјас буржык-жӧ лоӧны мѣнеральнеј кујӧдјасӧн мујас вынӧдӧм-вӧсна да машѣнајасӧн уѣа-лӧм-вӧсна.

Кытӧ мунӧ мѣан овмӧс віт вога план-серті? Ӑніја кад-кежлӧ став СССР-са промышленност-пѣыг 82 прӧцентыс—государствоса промышленност. Віт вога план-серті государствоса промышлен-ност јешщӧ-на паскалас да віт воӧн аслас кѣподулӧ ӧтутвас 87 прӧцентсӧ став промышленност-пѣыг.

Воыг-воӧ бырӧ частнеј тӧргӧвеј. Віт во-бӧртѣ государствоса ву-засӧм-пыр да коператсіја-пыр кутас мунны 82 прӧцентыс став ву-зӧсыслӧн жона паскалас вѣзму коператсіја. Ӑніја 7 мѣльӧн кре-стѣана овмӧс-пыҒҒѣ, віт во помасӧм-кежлӧ лоӧ ӧтлаалӧма вѣзму ко-ператсіјаын 13 мѣльӧн крестѣана овмӧс.

Республикаса овмӧс кыпӧдан віт вога план-серті мѣан промыш-ленност паскалӧ, коператсіја јонмӧ, крестѣаналӧн овмӧс ӧтутвӧ вѣз-му коператсіјаӧ. Сѣз-кӧ, мѣ сулалам вескыд туј-вылын, мунам сотсіа-льѣзмлаӧ.

К. Н.

Ви́зму у́ж бурмөдан ту́жас.

(Коммунист-партиялөн Коми Областувса 8-d конференция шудмјас-серти).

Коми областын унжык докодыс крестана овмөсын воö визму да скөт визом-помыг: торјөн-торјөн-кө рајонјас ботны, став докодыс воö 47,3%-гаң 78,3%-öз (визму ужалөм быд пельöсын, быд рајоннын абу-öд öткоф. Сы-понда i докодыс мукöдлаын унжык, мукöдлаын ещажык). Вөр-ва-бердын ужалöмыг нажетка (сортовка ужалөм, эвер, пöтка да черi кыжөм) дај став мукöд-пөлöс нажеткаыс визму докод-динö содтöд-пыфди лыфдысö.

Кöт-ескö Коми муын емöс уна-пөлöс рудјас (изшом, көрт, һерп, с. в.), сöмын-öд зик регыдөн он вермы боттыны најöс перыны. Сы-понда визму-помыг да скөт-помыг докодјасыс крестана овмөсын вел-дыр-на лöоны мед-уна. Сы-вöсна ковмас јонжыка бурмөдны визму ужалөмтö, мед-ескö унжык воас сы-помыг докодыс.

Вojнаöз, 1912-d воын, вөлöма көзјас-улын му 29.046,1 гектар, а 1926-d воын—33.269 гектар. Сиз-кө, му плöщадыс вojнаöзса-серти бура уна-нын содöма. Прöцентөн-кө лыфдыны да 1912-d вога плöщадасö ботны 100%-тујö, 1926-d воын вөлöма-нын 115,9%.

Визјас да выль виз-керасјас содисны-жö. Вojнаöзса-серти, öни воö 120%-ö.

Скөт визом мијан областын сиз-жö воыг-воö бурмө да паскалö. Вojнаöзса-серти скөт лыдыс лö-нын 121%-ö.

Вөлöма скөт:

1917-d воын: 1926-d воын:

Вöвјас	35.726	—	40.243
Мöсјас да öшјас	75.226	—	91.440
Ыжјас	9.161	—	11.523
Порсјас	444	—	2.300

Шöрсö лыфдöмөн-кө ботны, öти овмөс-вылö вөлöма:

көза (дегатијасөн): Скөт (лыдөн):

1917-d воын	0,81	3,1
1923-d "	0,65	2,5
1926-d "	0,83	3,4

Быд бокгаң содöма овмөс крестанилөн, щöц бурмөма ужалан-ногыс. Серт, ужалан-ног бурмөдöмөд мунö агрономјас велöдöмөн. Агрономыс öни мијан 23, а вojнаöз вöли сöмын 5. Визму ужавны велöдöм-вылö сöм рöскодујтöм воыг-воö содö: государство-са да областувса бјуджетыг 1925-26 воын сетлöмаöс—66.993 шajt, 1926-27 воын—81.847 шajt.

Содö јона машинаөн виқму ужалом. Бөрја 3 воңас разөдöма (вузалöма): плугјас—15.964, көзан-машина—103, көрт-пиңа—19.419, сизі воқö.

Завофитчисны јонжыка көңны весалом көјдысөн (а бур көјдысөн буржык і урожај). Завофитисны вөфитны выль-пөлөс көқажас, көңны туруңјас, мөс-горкни (турнепс); көн-гурө завофитчисны уна-переменаөн му ужавны Бурмөдалоны скөт, буржык ужјас да өшјас лөгөдалөмөн. Паскалө бур пөрөда порг (іоркшірскеј да ыж (романовскеј) вөфитөм.

Өнөқ бура-өdjö мунөма виқму уж бурмөдөмыс. Воқö-вылө виқму уж кыптөмлы кутасны торкны со мыјјас: а) еща виқму (шөрсө-кө бостны, овмөс-вылө воө 0,98 дегафина көқа да 4,12 дегафина виқјас); б) виқму лөгөдлытөм (неземлеустроенность), в) омөль тујјас (абу көрттуј). Сегга мијан областын өнөқ-на абу опытнеј стантсја, көни-ескө видлалөны—кущөм-ногөн ужалөмөн, кущөм көјдысөн воө буржык урожај.

Мед і воқö өdjö да чорыда крестаналыс овмөс бурмөдны, конферентсја сетис со кущөм indөdjас: колө регыджыка бурмөдны виқму ужалөмнымөс, мед јонжыка кутис воны крестанинлы вузөс (выј, јај да мукөд). Та-понда колө: а) јонжыка выль местајасө разөдчыны, мед оз сувт виқму тырмытөм-понда овмөс кыпөдөм (а местајас мијан уна-на ем); б) һурјас коставны да виқмуө пөртны; в) грездјас-дингаң матысса косөд виқјас гөравны да муө пөртны.

Скөт вөфитөм да бурмөдөм-куча колө јонжыка төждысны буржык көрымјас јылыс. Виқјас мијан омөликөг дај јешщө-на јона омөлтчөны (һищкагөоны, когмөны). Сиз-кө, колө бурмөдны виқјаснымөс агрономјас велөдөм-герти, колө јонжыка турун да мөс-горкни көқавны. Мед крестана гөгөрвоасны ташөм торјаслыс колөмсө да бурсө, воқö-вылө јешщө-на јонжыка колө та-јылыс виставлыны, петкөдлыны бурсө, петкөдлыны пөльзасө скөтөс нормаөн вердөмлыс. Со кущөм ужјас сетө партија мијан областын агрономјаслы, виқмубердын ужалыс аслас шленјаслы дај став крестаналы.

Виқму ужалөм бурмөдөмлы, уна переменаөн му ужалөмлы јона торкө му лөгөдлан уж нуөдтөм. Сы-понда колө өдқөдны му лөгөдлан ужсө, стсавны крестаналы госуларствоса да областувса бјуджетыс. Ферт, регыдөн быдлаын тыр му лөгөдлан уж, еща гөм-вөсна, вөчны он вермы. Сиз-кө, колө бостгыны нуөдны му јуклөм (муөн вештагөм), дај секи зильны бырөдны посны торјасөн му ужалөмсө.

Мијан мујас-вылын һаң артмөм өнөқ вөлі кујөд-помын: кујөд-төг һаң оз во. Кујөдөн-өпріч мунысө вынөдны комі крестана һинөмөн ез кужлыны. Кујөд-понда крестана виқөны уна скөт, сөмын пөльзасыс һинөм оз лок: јөв да выј абу, көрым оз тырмы. Колө завөфитны вынөдны мујастө фосфоритөн, трундаөн да мукөд-пөлөс

вынөданторјасөн, колө петкөдлыны крестанлы, кызі најөн вө-
дйтчыны да кушөм бур наыс.

Воқө-кежлө јешцө-на јонжыка колө пагкөдны крестана-пөвсө
быдгама віқму ужалан машинајас, мед војдөр—көјдыс весалан ма-
шинајас. Колө велөдны крестанаөс қикөз дугдыны весавтөм көјды-
сөн көзөмыс.

Скөт бурмөдөм-понда колө лөгөдавны случнеј пунктјас, сетчө
лөгөдавны јемваса пөрөдаыс өшјас. Бурмөдөм скөт разөдан-інјас—
„Казлук“ да Улыс-Човса совкозјас, сегза јемваса крестаналөн ар-
төльнеј скөт разөдан-інјас (рассаһникјас) колө јонжыка дөзөритны,
отсавны налы јөрмөм-инө колан гөмјасөн. Скөт віқөм вермас паг-
кавны, кор поэны кутас вузөс-торјас лөгөдны да лоө вузалан-ін.
Сы-понда колө буржыка лөгөдны выј-вөчан заводјаслыс ужсө да
выл заводјас вөчавны.

Комі крестана олөны јонжыкасө вөв-помыс: вөр лецігөн, кыс-
кагөмөн, с. в. Омөлік вөлөн гөкыд крестанлы. Колө богтөыны
вөвјас бурмөдны, корөны буржык пөрөдаа вөвјас ас-област-пыщ-
кыс да сіјө пөрөдаса чаңјассө разөдны мукөдлаө.

Өтувтчөмјаслөн пагкалөм.

Крестаналы торјөн-торјөн гөкыд лөгөдны бура віқму ужалөм-
нысө. Најөс колө өтувтавны артөлјасө. Торја-јона-нын өтувја ужа-
лөм колө гөлінік, вермытөм крестаналы.

Өнөз мијан өтувја віқму ужалөм крестана-пөвсын абу-на јона
пагкалөма.

Револютсіја-бөрын первојја војаснас воггавліс бура-уна комму-
на, сөмын најө бөр тупкыгісны (1918-д вогаһ 1927-д воөз тупкы-
гіс 30). Өні, бөрја војасас јона кутісны воггавны өтувјөн муужа-
лан төварішществојас, машина лөгөдан, һур костан да мукөд се-
щөм төварішществојас. Тащөм төварішществојас воқө колө јонжы-
ка лөгөдавны. Сіқ-жө колө лөгөдавны скөт вөдтан, шабді вөд-
тан, да мукөд-пөлөс артөлјас да төварішществојас. Сөмын өтув-
јөн—віқму-ужалөм-лөгөдан төварішществојас-пыр позас крестанаөс
кок-јылө кыпөдны, өктөс сотсіализмө нуны. Партіјаса шленјаслы
торја-нын јона колө зільны өтувјөн віқму ужалан төварішществојас
јонмөдөм-понда: пырны сетчө аслыныс да отсавны ужсө буржыка
пуктыны, унжык пыртны сетчө вежөражык да честнеј крестанаөс.

Став ужалыс төварішществојаслы колө пырны Гельпромкредіт-
сојузө. Сөмын сојуз-пыр најө вермасны асгыныс ужнысө јонмөдны.

Мукөд-дырјі өтувја-ужалан төварішществојас-һимөн вевтөысө-
ны јона сузчана крестана. Сещөм јөзыс унжыкысө өтувтчылөны
машинанеј төварішществојасө. Најө төварішществојас-пыр лөгөдөм
машинајасөн ужалөмыс најөвөтчөны, жмітөны гөл крестанаөс. Та-
щөм төварішществојаскөд колө вермагны, һе леэны најөс гөлјасөс
топөдны, һе уждавны гөм налы, һекушөм отсөгјас һе сетны.

Візму лөгөдлан ужјас нуөдигөн да јуклысирјас-дырји колө нуөдны крестанаөс візму ужалан төварішществојасө отувтан уж. Тајө кадыс медга бур гөљјасөс отувтны. Медым богтоөдны крестанаөс отувјөн візму ужалөмө, вогтавны быдгама төварішществојас, колө візму ужалан машинајас да уждыгөм мед-војдөр сетны отувтчөм-јаслы, сіз-жө сетны налы законөн шуөм отсөгјас вотыг да овмөс стракујтөмыг.

Партгонферентсіја щөктіс зілны сузөдны төварішществојаслы сетөм-вылө кокнјжык, куз строка уждыгөмјас.

Візму ужалан коператсіја да уждыган коператсіја.

Візму ужалан да ужөн сетан коператсіја областын воыг-возө пагкалө. Онөз ем 282 отувтчөмјас, сені отувтөма 19.081 овмөс—45%-сө став крестана овмөслыг; Гельпромкредітсојузө пырөмаөс 123 төварішщество—15.806 морт шлен. Ферт, ыжыд уж нуөдөны тајө коператівјас. Со көт богтам нөбасөм-вузасөм (сбыто-снабженческие операции): бөрја өкмыс төлыгын вөлөма 290.000 шајт-дон. Візму коператсіја ужын емөг кущөм-сурө нелучкіјас. Гырыгжык нелучкіјасыс со кущөмөг: 1) еща асланыс сөмныс; 2) уна төварішществојас абу пырөмаөс Гельпромкредітсојузө (159-ыс—282-ыг); 3) еща-на пыртөма шленјасөн гөљ крестанаөс, дај төварішществојасас абу гөљ крестаналы шленјасө пырны отсасан сөмыс (фонд кооперирования бедноты).

Сөмын візму коператсіјаө отувтчөмөн позас крестаналы бура овмөссө кыпөдны. Сы-могыг колө јонжыка төждыгны візму ужалан коператсіјалыг уж бурмөдөм-понда, сетчө унжык крестанаөс отувтөм-понда. Сы-могыг конферентсіја щөктіс став коммунистјаслы јонжыка төждыгны та-понда: коператсіјаө сугжык, вежөражык јөзөс јурнуөдысјасө зілны пуктыны, отувтны сетчө гөљ да шөркоф-фема олыг крестанаөс, візму-бердын ужалыг став коммунистыслы пырны візму ужалан да уждыган коператсіјаө шленјасөн. Мед гөљ крестана вермасны пыравны шленө, конферентсіја щөктіс носөдавны гөљ крестаналы коператсіјаө пырны отсасан фондјас сојуз да төварішществојас докодјасыг, мөда-мөдлы отсасан комитетјасыг, с. в.)

Кустара-прөмышляјтан коператсіја мијан зев-на ічөт да жеб,—сөмын 95 төварішщество (4.000 шлен), ужныс налән абу-на бура пуктөма, зөскыд сөмыг. А тащөм коператсіја мијан областын позө јона пагкөдны: вөрјас вөчасны ем, позө сир-дөгөд вөчны, сіја вөр. Мијан областын кустара-прөмышляјтан коператсіја јона колө, вермас сетны ыжыд отсөг крестаналы візму ужалөмсө бурмөдны (кі-пом ужөн да прөмышляјтөмөн најөвітөм сөм позас сүјны візму бурмөдөмө).

Конферентсіја шуіс: возө колө јонжыка төждыгны кустара-прөмышляјтан коператсіја јонмөдөм-понда. Колө важ омөлік кустарнеј заводјас вежлавны вылөн, мед јонжыка вермісны ужавны да

важны докод, корсны да лөгөдны төварсө вузалан-инјас (областыг и ортсыг). Печера-вылө өні вөчөны черыг консервјас вөчан завод, сетчө ковмас зев уна чері; чері кыјом Ізва-Печера ујездлы сетө зев ыжыд отсөг крестана овмөслы. Та-понда колө јонжыка отсавны чері-кыјан артельјаслы кыјган-көлуј лөгөдны; колө лөгөдавны выль чері-кыјан артельјас.

Вој-море-бердын олыг јаранјаслы прөмышляјтны отсөгөм-могыг, налыг олөмсө бурмөдөм-могыг, колө јонжыка отсавны көр-виған артельјаслы; колө паскыджыка коператсіјаө пыртны сетчөс кыјыгјасөс. Тащөм коператсіјалы јонжыка сетны кредитјас (уждыны өм), кыјган көлуј да гојан запасјас лөгөдөм-вылө.

Міјан областын ем бура уна өткөн ужалыг кустарјас: столарјас, кузнечјас, кірпіч да гоја-көлуј вөчалыгјас, с. в. Колө зілны најөс артельјасө котыртны да отсавны ужнысө бурмөдны.

Колө јонмөдны, паскөдны, эвер-пөтка кыјыгјаслыг коператсіја колө бурмөдны кыјөмсө, лөгөдавны дона эвер быдтан-инјас, кыгыны поэтөм-инјас (заповедникјас).

Уждыөмјас.

Виқму ужалөмлы уждыган обществолөн да төварішществојаслөн ужныс воыг-воө бурмө, паскалө: төварішществојаслөн балансјасыс во-чөжөн содөма 329.000 шайт,—61%-вылө, Комігельбанклөн содөма 228 сурс шайт—26%-вылө.

Тсентральнеј уждыган банкјас өмсө воыг-воө сетөны унжык виқму да прөмышляјтан ужјас бурмөдөм-вылө: 1924-25-d воын сетлөмаөг 306 сурс шайт, 1925-26-d воын—332 сурс шайт, колан 1926-27 воын—379 сурс шайт. Комігельбанк сеталө өмсө пыр-өтар-рө-жө унжык төварішществојаслы крестаналы уждөм-вылө: 1925-26-d воын сетөма 582 сурс шайт, 1926-27-d воын 9 төлыгөн сетөма 989 сурс шайт.

Уждыган ужын өмөг-на-жө-і неључкіјас. Гырыгжыкјасыс:

а) уждөм өмсө виқоны мукөд-дырјі не урчитөм-герті, мыј-вылө уждөма;

б) дыр-кежлө строкөн сетөм кредит пөртлывлөны регыд строкаө; в) овлывлө, гөллы да шөркофөма крестаналы сетөм пыфди уждылөны кулакјаслы; г) бөгтөм өм (ссуда) строк-кежлө оз мынтыны, сіјөн торкөө уждыган ужсө колан-ногнас нуөдөмыс: ещажыклы вермасны өмсө уждывны (кад-кежлө мынтытөм ужјөзјас тавога јанвар 1-ј лун-кежлө вөлөма 49.885 шайт);

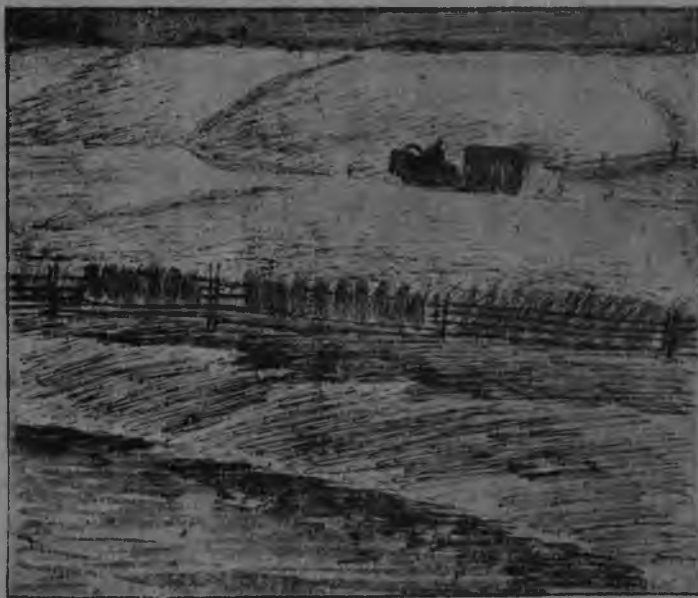
д) мукөд-дырјіыс уждөмыс сетгө вывті регыд строкөн, оз удит пөльзасө сетны (со көт: нур костөмыг докод кутас воны во 6-7-бөрын, уждөмсө сетөны 3 во-кежлө).

Уждыган коператсіјалыс уж бурмөдөм-пондаыс конференсіја щөктіс: төварішществојасын лөгөдны торја капиталјас нөбагөм-вузасөм-вылө, мед нөбагөм-вузасөм уж-вылас ез ковмы виқны ссуда-

өн сөталөм-вылө бөстөм гөмјас; Һе урчитөмтор-вылө ссудајас віжө-
мыс Комігельбанкы да уждыган төварішществојаслы колө зікөз
дүгөдчыны; дыр-кежлө леқөм уждыгөмјас Һекущөма оз поз сөта-
ны жеңыд строкөн; колө төдмавыны, кущөм пөлза сетө крестана-
овмөслы уждыгөмыс; мед уждыгөмыс муніс сөмын гөль да шөркод-
фема олыс крестана овмөсјасө (кулакјаслы уждөмјасыс мед Һеку-
щөма ез вескавыны); Һур когтөм-вылө да выль местаө мунысјаслы
отсалөм-вылө уждыгөмыслыс строксө колө Һужөдны докод воан
кадөзыс, сөгга колө лөгөдны уждөмсө бөр мынган строкјассө крест-
аналы мынтыгны верман кадјасө; колө зільны уждөмсө бөр бөстны
строкөн, мед-егкө унжыкыс бергөдчас уждан өбмыс крестана-ор-
дын, мед унжык сөтас пөлзасө.

Со кущөм тујјас індалө Коммунист-партијалөн облагтувса кон-
ферентсіја комі крестаналыс олөмсө бурмөдөм-куза, овмөснысө кы-
пөдөм-куза да сөтсиализмлаң нуөдөм-куза. Быд крестанінлы колө
зільны тајө шуөмјассө олөмө пөртны.

Өльк-Өндрей.

Рөскөдјас уңһүөданінјасын чінтөм- јылыс.

Кущөм тујјасөд позө корсны өдм өвмөс бурмөдөм-вылө?

Тажө војасө өвмөс мијан вель-јона-һын кыптис. „Ордымын“ уна гіжлісны сы-јылыс. Сөмын мијан ужалыс јөзлөн государство оз вермы сы-выјө колтчыны. Мијан мог — һүөдны асгыным өвмөсны-мөс воқө, мед-егкө вөтөдны мед-јон капиталіст-государствојассө, дај пановтны најөс. Мијан Сојузад промышленногыд ічөтжык віқму ужалөмгыд. Мі јона вөлі војдөр вузасам мукөд государствојаскөд—вајам налыс пабрік-заводса төвар, налы һуам віқму-помыс, скөт-помыс да вөрыс быдгама добрасө; весіг вөлі сіңі овлывлө — һуам асгыным вөчтөм добрасө (сырјо) мукөд государствоө, а сені вөчасны пабрік-заводаныс да мијанө бөр вајасны, ферт, донөһжык. Сегга мијан заводјас оз вөлі вөчны пөшті һекущөм машинајас, ставсө вөлі вајам. Таңі һеуна-кө мыјкө һелучкі лоас государствојаскост (војна-һы, мы-һы-кө лоө, дугдасны-кө вузасны мијанкөд) пырытөм-пыр төдчас став өвмөс-выланым. Сегга-і сотсіализмтө вөчны колө промышленногыт-пыр.

Сы-вөсна мијан государство і зілө, мед-егкө асгыным өвмөс-нымөс вежны, сувтөдны мөд тујө—пөртны віқму өвмөса государствоыс промышленногыта государствоө (аграрнејыс — індустріальнејө). Паскөдны промышленногыт быдгамаөс, медга-јона лөгөдны машинајас вөчан заводјас, мед-егкө ез ковмы відчөгны машинајассө капиталіст-государствојасыс. Мукөд государствојасад-өд ужалыс јөзыд ез-на влагсө бөгтны ас-кіаныс да, быдторјыс вермас лоны, угкөд-часны-кө мијан-вылө капиталістјас, вермасны торкны мијанлыс сотсіализм вөчан ужтө. Коло јона відчөгны таыс. Тані мед-бур тујыс—**өвмөс јонмөдөмын, өвмөс јонмөдөмас—промышленногыт паскөдөмын.**

Промышленногыт паскөдөм уң-вылө колө уна өдм. Кытыс позө сіјөс корсны? Позіс-егкө уждыны мукөд государствојаслыс, кыңі војдөр вөлі сар правітельство-дырјі да кыңі шуам, өһі, војна-бөрын Германіја кыпөдіс асгыс промышленногытсө Амерікаыс ужды-өмөһ. да-өд мијанлы капиталістјас оз уждыны. Сің-кө, колө корсны өмсө асланым государство-пыщкыс. Кыңі? позіс-егкө содтыны быдгама вотјас — віқмуыс дај мукөдөс, — бөгтны мыј чөжыштөма запасјасыс крестаналөн. Тајө тујыд-егкө-і кокһы-да сөмын коммуһіст-партіја да Сөветвласт таңі оз вөчны. Најө шуөһны дај төдөһны: робочөј государстволөн влагыс крепыд гөһ да шөркофдема крестанакөд чорыда јітчөмөһ: вот содтөмыд вермас јона кучкыны шөркофдема крестанаөс, — заптөм һаһыслөн ыжыд прөчөһтыс гөһіһік да шөркофдема крестана-кыһ, — најөс жө кучкас; вөчан-кө таңі, гөһ да шөркофдема крестанакөд јітөдыс вермас разөһыны. А кулак-вылад мијан налогоыд абу ічөт, дај кулакыд-өд мијан абу зөв уна—3-4%

Ем мөд туж — чінтыны гетан гөмсө крестана овмөс кыпөдөм-вылө, јөзөс велөдөм-вылө, зоһвиқалун кутөм-вылө, сіз воқө. Вермас-ө мијан госуларство сізі вөчны? Оз, ферт. Мијанлы колө быдла-дор-гаһ воқө мунны, мед һекущөм уж ез колтчы бөрө.

Кызі-нө-інө сізкө бөгтны гөмтө? Ми вермам мунны сөмын кык тужөд. Өти туж—государствоса **бјуджетыг гөмсө унжык сетны коланжык-гырыгжык пабрик-заводјас-вылө**. Мөд туж—кыскыны промышленност кыпөдан ужө гөмсө ставнымлыг мијанлыг, ужалыг јөзлыг: **уж-дөмөн, государство-пыщса зајомјасөн**; бөгтамсо өнија индустриализатсија зајомтө: сіјө гетас промышленност кыпөдөм-вылө 200 мильон шајт.

Правительстволөн щөктөмыс рөскөдјас чінтөм-вылө.

Мед кокһижык вөлі первој тужөдыс корғны гөм — бјуджетыг унжык сетны промышленност-вылө, колө корғавны быдгама туж-вежјас. Өти туж-веж—**чінтыны быдгама ковтөм рөскөдјас быдлаын** — промышленностын, став сөвет ужнуөданінјасын, вузаган-һөбаган ужын. Колөм вөјасын-һын мијан правительство востіс коғ став ковтөм рөскөдјаслы. Јона-һын велөдісны мијанөс ставнымөс коммунист-партија да Сөвет-Правительство (Рабкрин-пыр) ужавны быд кујим-ур дөфөритөмөн, государстволыг—став ужалыг јөзлыг ембурсө дөфөритөмөн. Јона-һын зілісны најө став ужалыг јөзсө чуксавны, мед-егкө быд робочей да крестанін, быд служитыг морт бура виқөдісны, төлкөн-ө мунөны гөмјас государстволөн, оз-ө најөс кожны кытчө-сурө. Уна чукля-ін, ужалыг јөз отсөгөн, верміс вескөдны мијан правительство, сөмын омөльторјасыс коліны-на. Егө-на вермөј зікөқ бырөдны гөм лотајтөмјас: унаыг-на кывлан—өтилаын прикадщиклөн гөм абу тырмөма, мөдлаын кущөмкө служак јуөма казенней гөм. Егө-на вермөј быдөнөс велөдны дөфөритны казенней гөмтө: гырыг ужалыгјас-на мукөд-дырји мунасны камаһфировкаө да вывти дыр ветласны—ужсо пофө, шуам, кујим вежонөн вөчны, а најө төлыг-өн-жынјөн гулајтасны, учреждөһеһеас ужсө оз нуөдны дај гөм лышка бөгтасны. Егө-на велалөј ужавны, ужсө бура лөгөдны: кущөмкө уж, шуам, пофө кујим-һоль мортлы вөчны, а ми вөчам витөһ, квајтөн; сөгга вывти уна зік төлктөг ужавлам: мукөд-дырји кујим-һоль учреждөһеһе өти уж вөчө да ставныс омөлыка-пырыг.

Мед-егкө оз вермыны учреждөһеһејас пагкөдчыны, мед-егкө **визөмөнжык рөскөдујтисны гөмсө**, Правительство мијан таво сөһтабр төлысын шуис: 1927-28 во-вылө **вылө бјуджет вөчигөн колө чінтыны став уж-нуөдан (управляјтан) рөскөдсө быд ужнуөданінлыг (сөветјасыг, коператсија, промышленностыг, мукөдыг) 20% -вылө колөм вога рөскөдјас серті**. Сөщөм чінтөмыс мијанлы гетас **300-400 мильон шајт** промышленност пагкөдөм-вылө.

Мыјјас-вылө колө вөлі чінтыны рөскөдјассө сіјө декрет-гертіыс?

Ужалан-дон гетөм-вылө (служашщејјасөс чінтыны колө, ужалан донсө леңны налыг оз поз), камандіровкајас-вылө, кантселяріјаса да учреждєньнеса ембур рөскодјас, да мукөд сешөм тор-вылө.

Мі огө-на төдөј, кыңи став Сојузын помасіс тајө ужыс, абу-на јуөрјасыс—уна-ө ставыслоі чінтөма гметајас-герті став Сојуз-паста.

Кыңи рөскод чінталан ужыс муніс міјан Областын?

Вөјдөр колө шуны со-мыј: міјан учреждєньнејасыд ез вөвны гырыгөс, вөјдөр-нын вөлі вель-јона жмітчөмаөг (мед-јона областувса бјуджет-вылын олыг учреждєньнејас); сөгга ужыд міјан пыр-на паскалө—воггалөны выль школајас, больничаяс, бөгтөгөны вөјдөр-нас мунлытөм ужјасө,—бөстам со консерв-вөчан завод Ізва-ујездын. Тајө уж паскалөмыд, ферт, содтыштө щөщ управљајтан рөскодјас-тө, сөгга таво Правітельство декрет-герті лөө содтыштны уж-дон (жалөванье) Волісполкомын јуралыгјаслы, велөдыгјаслы, пельшер-јаслы, агрономјаслы. Таңи-тө, ферт, чінтыны рөскодјас колөм вога-герті 20%-вылө вөлі зев сөкыд.

Мыј јешщө гөктөдө да њужөдө тајө ужсө? Мукөд учреждєньнејасын јуралыгјасыс јона төждыгөны асланыс уж-вөсна. Сіјө-егкө зев бур. Сөмын колө вөлі налы мөвпыштны щөщ, кыңи-егкө өт-пырјө рөскодсө чінтыны дај ужсө важ-доргыс-на бура сувтөдны. А рөскод чінтөм-јывгыд најө ещажык мөвпавлөмаөг, мукөдыс вегіг көсјөмаөг паскөдчыштны, да вель-јона вөлі петітчөны—„көт-пө мыј вөчөј-а, огө вермөј чінтыны рөскодтө“.

Јешщө өті тор вөлі зугыштө ужсө: профсојузјасө (мед-вөјдөр сөвет-служашщејјаслөн сојуз) да мукөд організаціјајасө өтүвтчөм ужалыг јөз ез зев чорыда бөгтөгөны отсавны Рабкрінлы нуөдны тајө ужсө. Вөлі-кө-егкө уж заводітөмгаыс тајө отсөгыс, ферт, кокныжыка дај буржыка муніс ужыд.

Мыј-нө лөі вөчөма міјан Областын Правітельство щоктөм-герті? Колөм во міјан став областын вөлі 1415 служашщеј; на-пыг областувса бјуджет-вылын олыг учреждєньнејасын 983 морт, государство бјуджет-вылын олыгын—432 морт; Рабкрін чінтіс-таво 311 служашщејөс.

Государствоса бјуджет-вылын олыг учреждєньнејасыг рөскод-јассө чінтөны Мөскуаын—Коміссаріатјасас. Рабкрін лыфөм-герті петө—міјан област-куча најө абу зев уна чінтөмаөг, сөмын 6-7%.

Асланым областувса бјуджет-вылын олыг учреждєньнејасын јөзыс чінтөма 199 морт—20%; рөскодыс уж-дон-вылө чінтөма 119.347 шајт,—21,6%. Управљајтан да көзјаственнеј рөскод чінтөма 19.530 шајт-вылө—16,8%; ужнуөдан рөскод—4,880 шајт,—24,1%; інвентар нөбөм-вылө—2182 шајт,—41,2%. Ставыс лөі чінтөма рөскодјасыс, кодөс позө вөлі чінтыны, 145.939 шајт,—21,03% колөм вога рөскодјас-герті. Та-ыжда прөчентыс кајө важ рөскодјас-герті-ыс. Сөмын-өд таво-вылө выль гырыг рөскодјас пырөны бјуджетө

(возын гижлим-нын—ужалан дон (зарплата) содтом ектса служащегжаслы, страховаңне-да, мы-да). Сиж выль рөскоджассө-кө шыбытан индөм 145.939 шайгыс, колө 54.574 шайт, либө—7,8%. Тажө-и лө чинөмыс. (Наркомат РКІ индөм-герти, выль рөскоджас лыффысөны торjön. Сы-понда ми-шуам рөскоджассө чинтөмөн колөм вога герти 21,03%-вылө—145.939 шайт).

Сегга миан емөг јешщө өти-өикас учреждөнејас—Гельпром, Госбанк, Обсојуз да мукөд—ми најөс шуам торгово-көҗајственнеј-јасөн. Најө асланыс сөм-вылө олөны. Налы Правительство сиҗ-жө щөктис чинтыны рөскоджассө 20%-вылө колөм вога-герти. Најө чин-талисны агныс. Рабркин став сецөм учреждөнејасыслыс тајө уж-сө видлалис да адҗис со мы: рөскоджас најө чинтөмаөг колөм вога-герти 105.855 шайт-вылө,—14,2%-вылө гметајассө налыс видлалөм-бөрын РКІ шуис налы чинтыны 161.717 шайтөз, 21,7%-вылө. От-кымын учреждөнејасыс лоі не өтчыд видлавны.

Контролнеј комиссиялөн да РКІ-лөн префидиумыс нојабр төлыс 25-д лунө кывзис доклад тајө уж нуөдөм-јывгыс да шуис: РКІ чорыда нуөдөма ужсө да вермөма вөчны Правительство щөктөм-герти 20%-вылө рөскоджас чинтөмтө. Бөрја кадас РКІ вермөма матыгтны тајө уж-динас профсојузјасөс, чукөртөма собраңнејас, загедан-нејас-вылас щөщ корлөма месткомјасыс шленјассө, да мукөд-ног-өн. Онөз-на Правительство щөктөм-герти абу вөчөмаөг Госбанк, Обсојуз да Обпајторг, көт-ескө РКІ налы асгыс кывсө виставлөма-жө-да.

Воэө-кежлө Префидиум щөктис РКІ-лы: вожын помасигөн став учреждөнејесө видлавны—збыль-ө најө выль гметајас-герти олөны, ез-ө рөскод чинтөмыс бумага-вылын сөмын ло. Сегга щөктис јеш-щө видлавны унаө чинө рөскод промышленностин да вөчны сиҗи, мед-ескө госуларствоса бјуджет-вылын олыс учреждөнејасын уж-доныс чини јөзсө чинтөм-герти-жө.

Сувтас-оз РКІ тајө вөчөм уж-вылын? Оз, ферт. Сы-вөзын ыжыд уж-на сулалө. Сижө көсјө видлавны став Совет-аппаратсө—гельсовет-јасан Обисполкомөз-отделјаснас, став ужнуөдан-ногсө налыс—оз-ө поз најөс буржыка лөгөдны, мед-ескө донтөмжыка сувтис да буржыка ужалисны. Уж зев ыжыд. РКІ чуксалө тајө уж-динас став воэмөстчыс комі ужалыс јөзөс.

Быдлунја ужын РКІ виэөдө ачыс, чуксалө став комі ужалыс јөзсө јона виэөдны, мед-ескө быд, посни көт гырыс, учреждөнејын дөчөритисны Совет-госуларстволыс ембурсө. Быдгама-пөлөс сөм лө-төмкөд РКІ щөщ ужалыс јөзкөд чорыда пондас когагны.

М. Јоль.

Мыла колöны мјанлы вјзму ужалан кружокјас.

Мукöд госуларствоса крестана вјзму овмöснысö мјан-гертї жо-на бура нуöдöны. Бостам му вöдїтöмсö налыг. Кујим переменаон му вöдїтöм налыг зев-нын важон он адзы. Көза муньсö налөн жу-кöма квајтö, көкјамьсö лїбö јешцö-на унжык торјö, да быдлаö кө-зöма аслыс-сїкас быдтас. Ем сенї і һаһа быдтасјас, мöс-соркнї, көзöм турунјас. Һаһа урожај налөн локтö гектар-вылыг ¹⁾ 120-160 пуд. Мöс-соркнї гектар-вылыг бостöны 5-6 сурс пудјöз. Турун уро-жајјас овлöны пуд 600-гöгөр.

Ыжыд-ö урожајјас бостам мї важ-ногөн ужалїгөн? 50-60 пуд һаһа гектар-вылыг да һеуна унжык ізас. Којмöд јукөн муыс мјан коккөм-улын быд во тыртöг кујлö. Сегса мјан му ужалан-ногыс зев-на лок. Ферт, тајинад, ыжыд урожај-пыфдї, мујас-выланым ун-жыкысö јог-турун-на быдмö.

Вїзöдлам-кө скöt вїзöм-вылö, бара-жö бурсö мї ог адзöј. Му-кöд госуларствоса крестанїнлөн мöскыс јöвсö лыстö öтї вонас 200-250 пудјöз, емöс і 400 пудјöз лыстысјас. Мöсјас налөн гырыгöг, јонöс, абу жугылöг. Скöt олан-їнјас вöчöны сенї југыдöс, шоны-дöс; скötöс вердöны бура. Вїзму ужалöмыс да скöt вїзöмыс ыж-ыд докодсö бостöны сенї овмöснысö бура да кужöмөн нуöдöм-вöс-на. Мјан крестана мукöдыс вїзöны кујим-һоль мöскöз, а јöвныс сојнысö абу. Тöдöмыс, көзыд картаын вїзірад да куш ежөр-туру-нөн лїбö ізасөн вердїрад уна јöвтö он бост.

¹⁾ Гектар—декаіінаыг һеуна ічöтжык, стöчсö—0,9153 декаііна.

ҫерт, öнi i мијан емөг-нин воҗмөстчыс крестана. Налөн овмөс-ныс кутісны быд бокгаң-бурмыны. Најө скөт олан-ин-понда да бура вердөм-понда кутөмаөг төҗдысны, нига-газетјас-герті да агрономјас велөдөм-герті овмөснысө нуөдны. Тыдалө, најө адрөны-нин велөдчөмыс бурсө.

Медга-јона заводітисны кутчісны овмөс бурмөдан уҗ-бердө көні мед-воҗ воггісны виҗму уҗалан обшчествојас, көні крестана өтувтчөмөн мөдісны јона лыҕфыны нигајас, газетјас да щөкыдҗыка агрономкөд сорнітны. Сещөм инјасас мед-војдөр вајісны плугјас да мукөд-пөлөс виҗму уҗалаң машинајас, мед-војдөр воіс бурҗык пөрөдаа скөт.

Мыјнө-егкө мијан оз тырмы? Мыјла огө вермө бурмөдны овмөснымөс? Мијан велөдчөмным оз тырмы. Еща-на ми төдам, кыҗи мукөд государствојасын овмөсјаснысө нуөдөны. Весіг огө-на төдө, кушчөмҗыка мијан Роч-муын выл-нога өлөмө кутчісыс крестана уҗалөны. Ми еща-на газетјас да нигајас лыҕфам, вывті-на ещаыс овмөс бурмөдөм-понда сорнітны чукөртчылам. Öнөҗ-на крестанаыд уналаын став овмөс бурмөдан уҗас велөдөмсө леҗөмаөг вөлі агрономјас-вылө. Егкө оз-кө крестанаыныд ачыс кутчіс тајө велөдчан уҗас, некушчөм овмөс бурмөдөм оз вермы лоны.

Мијан правітельство јона зилө велөдны крестанаөс асгыныс-овмөснысө бурмөдан уҗө. Бөрја војаснас уна вогтөма лоі виҗму уҗө велөдан школајас, курсјас, зев јона содісны агрономјас. Мед-бөрја кујим-ноль онас уналаын-нын крестана өлөмгааныс бостөісны воҗө мунны. Öнi уналаын восталөны виҗму уҗалан (сельско-хозяйственные) кружокјас. Сіјө кружокас өтувтчөмөн велөдчөмөн медга-өдјө крестаналы поҗө овмөснысө (виҗму уҗалөмсө да скөт виҗөмсө) кыпөдны.

Кружокө медга-јона пырөны выл-нога өлөмө кутчісыс крестана да комсомол-шленјас. Уҗнуөдысас бөрјөны агрономөс, ушчительөс либө мукөд служашщејөс. Көні ем лыҕдысан-керка, кружок востөны сы-дінө. Кружок-понда мед-јона төҗдысыс, ҫерт, лоө избач.

Кружок востігөн избачлы јона лоө уҗавны. Мед-воҗ ковмас корөны јөзөс да накөд јона сорнітны кружокын уҗалөмыс пөльзаялыс. Кор кружокө пырыз јөз чукөрмас тырмымөн, ковмас бөрјыны уҗнуөдысасөс: председательөс, секретарөс да тујдөдыгөс (руководительөс). Председательөс да секретарөс колө бөрјыны крестанапышкыс, а тујдөдыс-вылө колө корны агрономөс. Пырсө уҗавныкө магын олыс агрономыс абу, тујдөдысас колө бөрјыны кружокын мед-бура уҗалыс шленөс. Сөмын кружок уҗсө панігөн (лөгөдигөн) мед-матын олыс агрономөс зік-нин колө вајөдлыны да щөктыны сылы лөгөдны уҗалан план. Плансө лөгөдигөн агроном индө, кушчөм нигајас колө заводітны лыҕфыны, мыјө мед-воҗ велөдчыны, кушчөм докладјас пуктыны, кодi кутас тајө докладјассө вөчавны.

кущом мукөд уж кружокын нуөдны. Бура-кө лоө пуктөма кружок-уж да бур-кө лоө сени туддөдыгыс, агрономлы быд доклад-вылө оз і ков волыны, ковмас сөмын корјасынкө відывлыны сетыг ужсө. Ферт, төлыг-пыщкын өтчыдтө ковмас-жө-нүн волыны.

Агрономыг-кынці кружоклы колө корлывлыны і мукөд спетсіа-лістјасөс: землемерјасөс, мелиораторјасөс, скөт-докторјасөс да пель-шарјасөс. Секи ужыс кутас мунны буржыка.

Кущом уж-бердө ковмас мед-воз кутчигны візму ужалан кру-жокјаслы, гіжам локтан нумерын.

В. Исаков.

Көр віҙөмыг да эвер кыјөмыг докод.

Көр віҙөмыг да эвер кыјөмыг Коми областлы воө зев ыжыд докод. Эвер кујасыг да мукөд-пөлөс сырјоыг коми крестана быд во бөгтөны пөштө кујим мильон шайт. Јонжыка-кө нуны сещөм төвар-сө заграничаө, секи докодыс вермас јона-на содны. Сесга тащөм најөткасө позө-егкө јона пагкөдны, кужөмөн-кө пуктыны да бур-мөдны эвер кыјан ужсө да көр віҙөмсө.

Тани ме гіжа, кущөм докод воө коми јөзлы көр віҙөмыг да эвер кыјөмыг.

Көр віҙөм-помыг вузалан торјас.

Міјан област-паста (Ізва-Печера уездын) лыддыгсө 400.000 көр. Шөркофа-кө лыддыны, көрјасыг воө докод (јажыс, кујасыс, мукөдторјыг) быд во 1.600.000 шайт. На-пые вузалөны: јаж—3.600 шайт-дон, көрку—900.500 ш.-дон, гөн—4.200 ш.-дон, ка-мыс—5000 ш.-дон,—ставсө мильон-кымын шайт-дон (мукөдсө аслы-ныс колөдөны). Көр-ку вөчөө һарјө (замша). Сіјө содтө докодсө јешцө пөштө 500.000 шайт.

Көр віҙөм ужвылө важ правітельство ез віҙөдлы. Öнi совет-власт-дырјi көр віҙөм кутісны бурмөдны. Сөмын гырыг пөлзајас оз-на-жө тыдавны. Мед-чорыда ковмас бөгтгыны вермагны көрјас-пөвсын пагкалөм вігөмјаскөд. Быд кык-кујим во-пыев сібырскеј-јаз-ваыс да гыж вігөм-помыг кулөны 15-20 сурс көрөз. Сесга кымын-кө во-пыев сібырскеј-јазваыс пагкавлө зев јона, віјө көрјассө өө сурсөз дај унжык. Тащөм вігөмјасыс-дырјi мукөд семјажасыс кол-

лөны ыккөз көртөг. Вигөмжасыс оз леэны прамежа содны көржасыс-лы, көт-ескө-и вылыс чужыгыс (приплодыс) овло быд во 25%-да. Онй көржасөс вигөмжасыс кутисны пистиваны, сомын оз-ца-жө вермыны ставсө пистиваны-а.

Көр пөрөда бурмөдөмө агныс, көр-виэыс, оз-на кутчигны. Көржасөс тыргөдөны кушөм-гурө ајјасөн. Секи вегкалоны омөлик вигыс ајјас-да, сещөм-жө омөликөг лөоны и пијаныс.

Көр мијан быд во начкысө 20%-гөгөр. Сиэ-кө 5%-ыс (выл чужысжасыс) колө-ескө быд во содны, сомын содомыс мијан некушөм абу: сижө прөчент-мындаыс көрыс пөштй быд во кулө. Богтам-кө ми Аласка (Войвыс Америкаын), сенй комын воөн 1.280 көрыс

Көрјас.

содөма 200.000-өз. Сыыс-кынэи, сижө-жө војаснас вөли јешщө нач-көма 100.000 көр. Аласкаын көрјаслөн вигөм абу, сенй гетө при-плоссө 33%.

Көр виэөмыс јона позө содтыны докод и мијанын. Сы-могыс колө чорыджыка богтэны вермагны көр вигөмјаскөд, воыс-воө пистиваны став стадајассө, сезга пистиваныс колө велөдны агны-сө көр виэысжассө. Коло бурмөдны көр пөрөдасө, бөрјөмөн колны буржык ајјассө да лөгөдны племеннеј рассадник.

Көр виэөм-помыс став вузалан-торсө колө нөбны да сенй-жө места-вылас вөчавны сетыс мыј барышажык: гурјасыс—клей, јай-ыс—консервјас, гөныс—гын, сезга строитны буржык замша вөчан завод.

Сезга колө бурмөдны коперативјасыс ужсө. Коператсја-пыр мед-јона верман бурмөдны көр виэысжасыс олөмсө.

Эвер-кыём.

Эвер кыёмыс крестаналы воё ыжыд нажетка. Колём во эвер кыёмыд вөлі зев омёла, дај сені-на лоі кыёма 900.000 шайт-дон. Эвер кыём воыг-воё јона шыблөдлө. Öнi вiзөдлам, мыј дон вөлі кыёма став эверсө бөрја војаснас:

1922-23 воё	708.600 шайт дон.
1923-24 —	1.285.270 — —
1924-25 —	1.012 000 — —
1925-26 —	744.900 — —
1926-27 —	880 000 — —

Таво, план-серті, став-пөлөс эверсө чајтам кыјны 1.682.000 шайт дон.

Вөралыгјас нодја-дорын.

Тажө лыдпасјасыс петкөдлөны: эвер кыёмыд абу быд во өт-мында. Мукөд вөас эверыс (урожајыс) унжык, мукөдас—ещажык. Сіјөн-і эвер кыёмыс воыг-воё шыблөдлө. Мед-јона шыбласөны ур да кың. Мукөд-пөлөс эверјасыс озжык сещөма шыблөдлы, сөмын өткымыныс (соболь, тулан) нөжјөнікөн бырөны.

Өні эвер-кујас-вылө доныс јона кыптис. Сы-понда јонжыка ку-тисны кыјсыны. Војнаоэ вөлі урлөн доныс 30—35 ур, а өні—өти шайт да 30 ур.

Кыјсысјас, унжык нажетка бостом-могыс, кызі-сурө жүгөдөны быд эверөс. Најө чajtөны эверјастө помтөмөн-да, мөда-мөд веж-мөныс кыјөны кор окота, зилөны вијавны асланыс кыјган-ингыс ставсө,—мед-ескө оз-нын нөти кол. Виэөдлам-кө, мыј керсө тулы-сын: кыјсыс лыјлө урөс тыра-дырјыс! Көлө та-јылыс бура мөв-пыштны, эикөэ дугөдчыны тыра-дырји да пијана-дырји урөс (көт i

Ручјасөс виэанин (питомник) Канадаын (Америкаын).

мукөд эверөс) вијалөмыс. Сегга-өд јешщө тувсов урыд i сiзи мунө донтөм-доныс. Быд ең ур, вијан-кө сiјсөс тулысын, сетө убытка кыјсысјаслы-жө со шайт-сајө. Öти гоз урыс (еңыс да ајыс) бур во-өн котыртчө со урөэ.

Көч кыјөм лок-ногөн-жө мунө: гожөм быд кыјасны петлаөн. Сещөм көчлыс кусө некытчө оз богтны.

Эвер кыјан уж бурмөдөмө колө чорыда богтсыны да некущө-ма оз ков леэны кыјсыны поэтөм кадјасын, кор правительство оз щөкты. Мукөд-кө оз кутны кывзыны, на-јылыс колө вiставны испол-ксмө либө милiтсiјалы. Огө-кө кутөј тајө лөкјаснас вермаоны, секi воыс-воө прөмыс кутас чiнны. Сегга кыјсысјаслы колө велөдчыны бура вөфiтчыны кујаснас. Öни кујаснад зев-на кужтөг вөфiтчөны:

уна пöжгö, сотчö, кулігас щыкöдлöны. Сы-понда эвер-ку муно́
брак. Кујасөн буржыка вöфитчыны велöдöм-могыз, таво көнјасын-
кö (көні јонжыка кыјöбны) кутасны нуöдны жеңіфiк курсјас. Сіјö
курсјас-вылас колö быд кыјыгылы ветлыны да кывзыны. Сегга быд
лыффыган-керкаö мöдöдöны, „Пушное дело“-журнал. Сіјöс кыјыг-
јаслы колö-жö лыффыны.

Ј. Кузіванов.

Ручјасöс віғанін (пітомнік) Канадаын (Америкаын).

dözörітөј скөтнытө.

Кызі колө віңны лыстан мөскөс.

(Шоныд карта стрөйтөм-жылыс).

Мөскыс пөльзасө позө бөгтны сөмын кутам-кө віңны сіјөс шоныд, жүгүд, бур сынөда картаын да бура кутам вердны. Он-кө сізі кут віңны, мөскыд пөльза-пыффи ваяс сөмын убытка.

Көзүд картаын мөскыд јона сојө, еща ваяө јөвсө дај јай-вылас омөлтчө. Уна сојаныс сылөн көзүд картаын мунө агсө шонтөм-вылө. Віңөм-серті мөс вермас ваяны јөв кык-мында, вермас ваяны і жын-мында. Шоныд карта лөгөдөм ассыс рөскөдсө вештас өті-кык воөн.

Кушөм местаө колө стрөйтны карта.

Карта мед-бур стрөйтны кос, щөщкөс местаө. Улын, васөд местаын тулыс-арын пыр кутас карта-вылад ва да һајт сулавны. Сыыг скөтыд регыд вермас прөстудітчыны, дај карта-керјыс регыджык сісмас. Стрөйтөма-кө-нын карта ва-местаө, секі колө код-жыны канавајас, мед зер да лым-ва ез візувтны картаө. Јона вогса вылі местаө оз-жө шогмы стрөйтны картатө, сещөм вогса местаын јона көзүд лоө лечыд төв-дырјі көзүд поводфаөдн да јона пөс лоө гожөмын шондіган. Мед војтөлөн пыранінсө оз јона тырт, колө карта өзөссө вөчны лунла-дорө, лібө асывлаң. Сөгга, мед-егкө вөлі војла-дорган төлын шоныджык, карта-бердө бур стрөйтны амбарјас, лібө јешщө буржык сувтөдлам-кө пујас.

Карта стрөітан вөр.

Карта-вылын колө лоны төкөтө ыркыджык керка-дорыс (10-12 градус). Сы-понда колө вөчны картатө пөшти сещөм-жө вөрыс, кушөмыс вөчөны керка: лептыны һыщ-вылө да пазјөн һоль-кымын вершөка јона шылөдөм керјыс. Быд пельөс-улө колө сујны му-пыщкас сурја лібө пуктавыны гырыс ізјас. Стенсө јона бур јешщө көнө-пајитны торкөн. Лептыны-кө көсјам сурјатөг картатө, секі колө пөщва-керјассө мавтны сірөн, мед омөльжыка кутісны сісмыны, да мусө кер-бердөыс јона топыда лапкөдны сојөн.

Пөтөлөксө картаын, ферт, мед бур вөчны керка пөтөлөк-мозжө—плакаыс, лібө гөрбылыс пріплот, лібө закабөн (шпунтөн). Плака вољсалөм-бөрын колө вылызаһыс бура мавтны сојөн піліпыч (опілікі)-сорөн, лібө поснідік іңас-сорөн. Сы-бөрын лептыны вест-жын-судта-кымын кос лыа да јешщө выліас вољсавны төс лі.

бө гөрбыл. Тази вөчөмөн, ферт, оз ло көзүд пөтөлөккөң, дај бұра позас візны сені вердчан турун да ізас. Омөлік пөтөлөк-пыр турун-ізасыд жона дукмөны карта кужөд-дукөн-да, омөла мөдасны сожны мөсјасыд.

Карта колө вөчны ноль аршын-судта, лапкыджыка оз туж.

Картаө өшін-өзөс піскөдөм.

Мөслы, мортлы-моз-жө, жона колө југыд. Пемыд-інын најөс богтө гін вігөм, чакотка вігөм да мукөд-пөлөс вігөмјас. Міјан-облагтын скөтыд олө картаын көкјамыс төлыг-гөгөр. Сы-вөсна жона колө мөвпыштны, кызі-егкө став ројјассө карта-вылыг тупкыны да сы-местаө піскөдны өшінјас. Өшін мед-бур вөчны кујимаршын-вылаө карта жоққаң, ыждаыслөн колө жоқ-пагта-герті кычөд јукөн-ыжда. Ыжыд картаө өті ыжыд өшін-дорыг буржык вөчны кык-кујим өшін.

Мед вөлі тыра мөслы вөльнеја ветлөдлыны, колө өзөссө вөчны паскыджыка: кык-кымын аршын-пагта да кујим-кымын аршын-судта. Сещөм өзөссөд лөсыд лоас і кужөдтө петкөдныд. Порогјас да көбакјас колө вөчны шылыда, порог колө пуктыны лапкыда—кык-кујим вершөк-судта сөмын. Мед вөлі өзөсыд кутө шоныдсө, колө ортсығаңыс ежны сіјөс керка өзөс-моз гынјөн, лібө ізасөн да дөраөн.

Карта-вылыг сынөдсө колө вежлавы.

Көт і вөчім мі југыд, шоныд карта, сіјө јешщө абу-на ставыс шаң, ог-кө кутөј омөл сынөдсө вежны бур сынөдөн. Шоныд картаын јонжыка кутас кужөдыг да скөт лолалөмыг чөжгыны лок дұка сынөдыс. Мөсјаслы лөө жона сөкыд лопавны, омөла кутасны сожны, лөоны зев жугыльөг дај чінтыгасны јөлыс. Омөл сынөдсө вөтлыны да бур, сөстөм сынөд леңны мед-бур труба пыр. Сіјө трубаыс шусө—„труба Мујира“. Трубасө вөчны ковмас даскык-кымын вөснөдік төс, позас вөчны і квајт паскыджык төскыг.

даскык төскыг труба вөчгө со-кызі: быд бокө лөгөдны кык төскөн, мөда-мөдныскөд топыда, шпунтөн јітлөмөн, сесга најөыг вөчны ноль пельөса јашщік-коф труба, төс-кузалаыс. Тајө трубапыщкас куза-ногыс вөчны ноль вежөс, пельөсыг пельөсө крестөн. Тазіөн артмас ноль вежөса (ноль роңө) труба. Сещөм трубасө колө нуөдны картағаң пөтөлөк да вевт-пырыс, мед јылыс сылөн петө ывлаө, керка-пач труба-моз. Улыс помсө колө леңны карта-вылө вевтөн-жынјөн, лібө кык вевт.

Пыдөссө топыда тупкөны паскыджык пөвјөн (пызан-пөв-кофөн), сесга роңөдөны трубасө нольнан-бокғаңыс ноль пельөсөн да вөчөны нольнанас зафвіжкјас. Кодар-бокғаң локтө төв, сіјө бокыг і колө вогтыны зафвіжкәсө сынөд вежігөн. Вылыс-помыс трубалөн петө карта-јур-вылө аршын-кымын, лібө унжык. Бара-жө ноль пе-

лөсөн һольнан бокыг төссө бостоны, вылыссө вөчоны јогөн һольската керка јур-моз. Тащөм труба-пыр вежгө сынөд зев бура. Сынөд поңо вежны і өшің-пыр (қірјалам-кө), сөмын сіңсө абу бур: быд стенө өшіңтө вөчны оз поң.

Ласны.

Новләдлана вердчан доз өтi мөслы.

Коді бостө мөс-помыг уна јөв, најө быдөн вөчоны даніјаын-коф („датскеј“) ласны. Турун сені һекущөма оз талас, гола да јур мөслөн сојігөн оз муз, бура поңо сещөм ласныыг өблөф весавны. Кыңи колө тащөм ласнысө вөчны, поңо адзыны „Сам себе агроном“-журналыг, либө јуасны матыса агрономлыг.

Мөскөс дөңөрiтөм.

Жожа картаын виңгөн мөскөс колө быдлун, либө лун-космөсөн, весавны щөткаөн. Буржыка колө весавны голасө да бөр-кок-костсө, вөра-дорсө. Көрт сынанөн весавны оз поң, верман сіјөн кучіксө дојдавны (сөмын поңо сіјөн һајтјас гылөдны). Таңи весавны мөскөс поңо і му-жожа картаын виңгөн, кутан-кө волөссө щөкыджыка вежлавны кос іңасөн. Ферт, жожа картајас өні мјан абуөг-на. Кор крегтаңын јонжыка-һын кутас адзыны мөскыг пөльза, секі мөдас вөчавны і жожа картајас.

Быд лыгтөм-воңвылын (ферт, шоныд картаын) мөслыг вөрасө колө мыскавны дебыд ваөн да чышкыны косөң сөстөм рузумөн; лыгтөм-бөрјасын һоңјассө мавтны вачеліһөн да свежөј выјөн. Куң гөһсө вөраөыс колө шырны, мед оз сібды комока һајтыс. Сіһсө мөслыг колө орыг да сінва петігөн чышкыны һебыдкіка сөстөм рузумөн.

Кыңи колө мөскөс лыгтыны да јөлөн вөдiтчыны.

Јөлөн колө вөдiтчыны јона сөстөма: һајт јөлыг вiгмөны кагајас, кукаң; һајт, урөда вөдiтөм јөв—курыд, чөскыдтөм көра да регыд шоммө. Пөдөһча колө быд лун мыскыны кык-кымын-пөлөс јона пөг ваөн, когтыны чiстеј, бустөм местаын. Лыгтысөм-воңвылын кiтө колө мыскыны мајтөгөн, куң гыжјас мiчаа щөщөдны, пагтавны воңо сөстөм һагруһык. Лыгтыны колө став чуңнад, а һе кык чуңөн сөмын. Кык чуңөн лыгтiгад һоң сөһыс кыскiгас орлывлө. Став чуңөн лыгтiгөн колө первој һоң вожгаһыс лiчкыны

певжөн да воґ-чуһөн, сы-бөрын і мукөд чуһјаснад лычкыны, сегга гетны јөвлы чуқөрмыны да бара сізі лыгыштны. Мед-воґза лыгыштөмјассө оз ков лыгытыны пөдөһчаад, а колө бокө, мед һон-јывгыс һајтыс оз сур.

Выл ваяөм мөскөс колө лыгытыны кујимыс луннас. Том мөскөс первој кукаһјасөн колө лыгытыны щөкыда, кујимө-һольыс луннас, мед јөв олан-иныс ыжыджык лоас. Колө, кызі вердны, сіз-жө і лыгытыны мөскөс өтижык часын (ферт, он өтпырјө), мед һајө ез тревожитчыны да төдісны, кор һајөс вердөны да лыстөны.

Со кызі колө лыгытыны мөстө.

Тані лоі вісталөма сөмын мөс карта-јылыс. Сещөм-жө шоныд карта поґө вөчны өтпомыс да өти вевт-улө быд скөтлы (мөслы, вөвлы, кукаһлы, ыжлы): секи сіјө улөжык сувтас. Агроном Фридолин сізі щөктө вөчны жоґа шоныд карта: мөс да вөв кутасны сулавны өшінлаһ паныд, өшінсаһ ласһиөґ колөны кост аршынөн-жынјөн-пагта соөдчигөн мортлы ветлыны. Ласһиы куһала-ногыс да скөтлы куһала-ногыс сулавны колө һоль аршін, мышкас јешщө колөма кујөд-ва жөлөблы да ветлыны кык аршын-пагта места. Сы-бөрын кык аршын да жын-пагта кукаһлы да ыжлы олан-ін. Ставыс та-ногыс лоө дас аршын-куһа. Паста-ногыс вөчсө скөт лыдсерті. Віґны-кө һоль мөс да кык вөв, картатө колө вөчһы даскык аршын-пагта: һоль мөслы сулалан-ін—квајт аршын, мөсјассаһ вөв-јасөґ колһны кык аршын кост, кык вөвлы сулавны—һоль аршын.

Быд скөт мөда-мөдгыс колө торјөдһы бура лөгөдөм вежөсөн, ыжјасөс кукаһјас-дһныс торјөдһы-жө. Жоґ колө вөчны сојөджык му-вылө, мед оз сігмы. Поґө мусө кодһыны да ваяөм сојөн бура тапкөдһы. Плакајас пуктавһы керка жоґһын моз-жө закабөн, лыбө пріплөт. Жоґ-бөрла-дорсө вөчны пөкатөн: быд сажеһ-вылө вершөк пөкат, мед кујөд ваыс вермас візувтһы лөгөдөм ворјасө.

А. Жакова.

Тыра мөскөс да кукаңос чужом-бөрын дөз-өритөм.

Кызі візны да вердны тыра мөскөс кукаңастөзис

Кукаңасигјасын мөсјас зев щөкыда торкывлөны. Уна мөсјас сы-вөсна кувлөны. Ферт, мед-јона тыра мөсјас торкывлөны кыз-гурө, кужтөг вердөм-вөсна да омөла дөз-өритөм-понда. Јона-на-өд омөла сиктјасад скөттө дөз-өритөны. Төлын вөла-вылө палөдчыны мөсјасөс оз лөзлывлыны. Тыра мөсјасөс візөны көзүд картаын, лібө дурк, пемыд да һајт гідын. Јукталөны көзүд, јја-ваөн. Мөс-лыг олан-інсө вольсалөны омөла. Гідын пыр һајт да ва, а карта-вылын кын кујөд-вылас лөб кујлыны. Вердөны кущөм-гурө, мукөд-дырјі сис, кын гојанјасөн.

Мөскөс јешщө-һин кужөмөн колө вердны тыра-дырјис. Јона-кө сјјөс вердан, вына гојанјас уна сетан, мөскыд госсалө. Сещөм мөскыдлы зев сөкыд кукаңаснысө. Омөла вердөмөн бара-жө оз поз візны: кукаңыс зев омөл чужө. Сіз-кө, колө кужны да төдны ку-щөма колө вердны тыра мөскөс.

Тыра мөслы төлын мед-бур гојан-тор—мича турун. Іқасөн јона вердны сјјөс оз поз: іқасыд-өд сөмын рушкусө тыртө, а пөтөсыс зев еща. Позө һеуна сетыштлывлны өтруб лібө жмыка. Кынмөм, сисмөм да мукөд-ногөн щыкөм гојанјасөн тыра мөскөс һөті оз ков вердны. Мөслы тырмымөн гојан сетөм-кынзі, колө сетны содтөд гојан рушку-пыщыс кукаңсө вердөм-вылө. Кукаң-вылө содтөдсө сетны заводитны колө төлыг кујим-һоль кукаңастөзис, тув-мында-кымын пөтөса гојан-тор (һаң, жмыка), а кукаңасан кад-кежлас содтыны тувјөн-жынјөнөз-кымын. Јуктавын пыр колө шоныд ваөн: позө вој-кежлө керкаө пыртлыны.

Тыра-мөскөс візны колө шоныд-інын. Сетчө сынөд ветлан тру-ба вөчны. Вольсавны картатө колө јона, мед мөскыдлы кок-улас лөб һөбыд, мед ез вөв ва да һајт олан-іныс.

Чужјавны, кучкавын тыра мөскөс һөті оз ков. Јона колө сјјөс візны дојмөмыс, угөмыс. Оз ков лөзны өдјө котрөдлыны.

Арын кукаңасөм шуөны буржыкөн. Сещөм мөс і колө зілы-жык візнытө. Гожөмнас-өд вөла-вылын ветлігөн мөскыдлы гурө мича веж-турун гојны, лолалө пыр сөстөм сынөдөн, олө шоныд-інын. Сы-понда буржыка і кукаңыс рушкуас быдмө, шочжыка ку-каңасигөн торкывлө дај і кукаңыс јонжык чужө.

Тыра мөслы колө торја черед (дөз-өритөм). Сјјөс тыртөм мөс-јасөс-дорыс колө буржыка дөз-өритны. Сіз-кө, колө төдны мөскыд-лыс—тыра алы тыртөм сјјө. Төфны сјјөс мед-кокһи жынкынөм-бө-рын. Тырсалөмсаң һөлөд төлыс-бөрын мөслөн рушкуыс заводитө ыждыны. Квајтөд төлыс-бөрын позө-һин кіөн видлалөмөн кукаңлыс

вөрөмсө каҗавны. Колө сөмын кыпдөсөн вескыд рушку-бокас кок-
нѳика кучкыштны да мыжкө-дыра китө пунктөмөн рушку-вылас ви-
зыштны. Секі кукаңыслөн вөрөмыс кі-улад кылө. Мөс-кө тыра да
“жынкынөм-нын новлөдлө, тыралунсө поҗө регыджык каҗавны асыв-
воҗјасын. Секі кукаңыслөн вөрөмыс кі-улад јонжыка төдчө.

Кукаң вајөмыс мөслөн.

Кукаңастөҗ төлыс кык-кымын-војдөр колө дугдыны мөскөс
лыгтөмыс. Јона-нын јөла мөсјасөс поҗө лыгтыны јешщө төлыс.

Кукаңасан кад матыгтегіөн мөскыд јөвсө зев јона чинтө, лѳбө
җикөҗ оз кут сетны. Вежон кык-кујим-војдөр кукаңастөҗыс вөраыс
завөдтө ыждыны, сесса лоө чорыд. Сөмын та-серті кукаңасан кад-
тө төдны сөкыд. Оз быд мөслөн кукаңастөҗыс өтї кадын завөдт
ыждыны вөраыс. Оз-жө өтї кадө дугды јөв сетөмыс. Сіҗ-кө, колө төдны
тырсалан кадсө. Төдан-кө сіјөс, поҗө-нын артавны да төдны кука-
ңасан кадсө. Секі поҗны кутас кокңиа төдны, коржык жынкынөм
мөскыдлөн лоас, кор лыгтөмыс колө дугдыны, корган мыјдөм гој-
ан колө содтыны.

Льчкі-кө мөскыд кукаңасө, кукаң чужігас оз јона мучітчы,—
некущөм отсөг мортгаң оз ков. Торкөіс-кө кукаңасігас (кукаңыс
некыҗ оз вермы мытчөдчынысө-лі, мытчөдчіс-нын-да, җикөҗсө петны
оз вермы-лі), колө-нын отсөг сетны.

Кукаңасігөн мөсјас торкөывлөны унатор-понда. Öтї-кө, кад-
тыртөҗыс кукаңыс завөдтө чужны-да, сы-вөсна оз вермы мамыс
чужтынысө. Мукөд-дырјї поконаыс (плодөвеј пузырыс) воҗжык по-
тө-да, кукаңыс дыр оз вермы петнысө. Овлөны і сецөм-торјас, кор
кукаңыс оз лучкі пет: тасагас, кокнас крукагас, јурыс песовтчас.
Лѳбө вывтї ыжыд кукаңыс быдмөма, оз вермы чужныс (петнысө).
Уна мукөд торјас-вөсна-на јешщө мөсјасыд торкөывлөны кукаңа-
сігас. Торкөас-кө лучкіа кукаңасөмыс колө отсөг сетны. Секі мед-
бур лоө, скөт пельшарөс-кө лѳбө докторөс коран. Мыјөн кукаң чу-
жас, колө гөгсө сылыс кынөм-дінтіыс (сантіметр 4-6 сајгаң) вун-
дыны да вірсө сетыс пычїктөдны. Вундөм інсө колө мыскыны пу-
зөдөм ваөн лѳбө 2-кымын прөчента карболовка-сора ваөн.

Кукаңасөм-бөрын мөскөс дөҗөрітөм.

Кукаңасөм-бөрын мөскыд зев омөль, зев өдјө вермө вігмыны
кынмөмыс, дурка віҗөмыс, кыҗ-сурө—кужтөг да мыјөн-сурө вердө-
мыс. Сіҗ-кө, кукаңасөм-бөрас мөстө колө зев јона дөҗөрітны. Мыј-
өн кукаңасас, волөссө увгыс пырыс-пыр-жө колө вежны да кыз-
жыка волсавны. Ассө мічаа чышкыны. Кукаңасігөн став сецөм
һајтсө коло ідравны, олан-інсө мічаа пелькөдны. Картатө колө јо-
на сујавны, мед төлыс сені һөтї ез ветлы. Кукаңасөм-бөрын час-
жын-мыгтї лѳбө час-кымын-бөртї поҗө сетны шоныд јуан, өтрубөн
гудралыштөмөн да һеуна (чепөльөн) солыштөмөн.

Первој лунјассө кукаһасөм-бөрас мөстө оз ков јона вердны. Буржык ещажык сетны, лишней-уна вердөм-дорыг. Первојсө почы мича турунөн вердны да ныасөн јуктавыны (ведра-жын јуанө тув кык-кујим пыз гудралөмөн). Мукөд сојанјас-вылө вужны колө һөж-јөһикөн.

Кукаһас-да, первој лунјассө мөслөн зев өdjө тырө вөраыс. Луннас секі квајтыгөз колө лыгтыны. Вөрасө колө віңны сөстөма. Вартчасны да потлагасны-кө һөңјасыс колө мавтны вафелінөн.

Кукаһөс чужөм-бөрас дөһөритөм.

Мыјөн кукаһыс чужас, пырыг-пыр-жө колө сылыг јур-гөгөрсө мичаө чышкыны. Мукөд-дырјі кукаһыс покона-пыщкас чужө. Сіјөс колө чужөм-бөрас пырыг-пыр-жө козавны Он-кө козав, кукаһыс пөдас. Чужас-да, кукаһөс колө сетны мамыслы һувны. Оз-кө мыј-кө-вөсна мамыс һув, колө мичаа став тушасө чышкыны һөбыдк кос іңасөн.

Кукаһөс оз ков віңны көзыд-інын. Мамыс рушкуын-өд шоныд вөлі-да, сіјө зев јона көзыдгыд кутас повны. Картаын-кө віңан, колө сылы пощыштны вежөс. Олан-інсө колө вөчны југыдөс.

Чужөм-бөрас кукаһөс колө вердны јөлөн. Мед-бур сылы чөж-јөлыс, сөмын пуөдтөг колө сетны. Первој лунјассө оз ков јона вердны. Колө відчисны, мед-ескө оз-жө сіјөс мыт-вигөм-богт. Оз ков сетны һөңасны. Первој лунгаһыс-жө сіјөс колө велөдны дозјыг јуны.

Л. Ө.

Кызі колө віңны һөһөдчыс көбыла-вөлөс.

(Жеһыд,іка індөдјас).

Ічөт чаһ первој вонас богтө сојансө мед-јона аслас мам-помыг. Сы-вөсна колө төждыгыны көбылаөс буржыка віңөм-понда. Оз ков колтчыны сөмын өті бур көрымөн. Бура вердөмыг-кынзі, һөһөдчыс көбылаөн колө бура вөфитчыны, јона віңны сіјөс ужалігөн. Көбылалөн мед-јона омөлтчөмыс овлө: вывті сөкыд уж-помыг, һөјтөмыг, вывті дыр-кежлө аслас чаһ-діныг торјөдлөмыг. Ставыс таяө локмөдө, дөзмөдө көбылаөс,—сіјөн ещажык, омөльжык лөө сылөн јөлыс.

Чаһасөм-бөрын көбылаөс колө вежон кык-кежлө, лыбө кујим-кежлө дугөдлыны ужыг.

Быд-лун көбыла-мамөс да чаһөс колө леңлыны ывлаө палөд-чыштны. Сөмын көзыд-дырјі да зера повофлаө колө віңны гід-һаын.

Вердны колö кöбылаöс чаңагöм-бöрас мед-воңа вежонын дрö-
битöм idjөн, шырöм iңас-сора öтрубөн да бур турунөн. Зөрjөн верд-
ны таjö кадын оз поң.

Чаңагöм-бöрын первоj вежоннас, кöбылаöс колö кокнiка
ужöдны (ужавнысö-кö кутан, буржык-ескö ферт, не ужавны) горт-
гöгöрса ужас-вылын, мед-ескö поңис унжыкыг леңлыны сы-динö ча-
ңöс. Чаңöс куjим вежон-гöгöр буржык не леңны ужалigөн мамыс-
динö. Мамöс оз ков ужöдны пöгавтöң. Некущöма оз ков леңны ча-
ңöс ноңавны мамсö пöг-вывгыс да муң-вывгыс, лiбö жона ветлöд-
лöм-бöрын: таjö кадö jöv-помыг вермас чаңлы лоны омöлтöр.

Чаңöс, кымын быдмö, сымын колö шочжыка леңлыны мам-
динас; сöмын некущöм-ногөн оз ков iкöңсö торjöдны куjим тöлы-
гыг воңжык. Зев бур ноңöдны чаңöс 5 --6 тöлыг.

Н. Ч.

Воjпукан-иңасын jүгдöдчан уж нуöдöм.

Пукöс төв. Лунјас лоины жеңыдöг. Мöдöдчисны төвга куң рыт-
јас. Уна прöст кад лоi том jöзлөн. Луннад најö ужалыштасны, а
рытнад сөгга прöстöг. Кыңi-нö најö кутасны кольлыны төвга куң
рытјассö? ферт-на, важ-ногөн кутасны воjпукны.

Мövпыштан-кö, мыj-ескö пöльзаыс тащöм воjпукöмгыд. Том jöз
воjпукан-иңасын дурöны мыj-сурö сөрöны, маткöны.

Воjпукöмјас бырöдны öнигаң он-на вермы, вужыс сылөн пыдö-
нiн пырöма-да. Сöмын поңис-ескö воjпукан-ногсö жона вежны: лок-
ногөн дурöм-пыфi нуöдны сенјасын jүгдöдчан уж

Комсомол-јачејкајас да лыффыган-керкајас уналаын-нiн кутчi-
öсны таjö ужас. Кольöм војасö кöн-сурö воjпукан-иңасын вöчавли-
сны гора лыффысöмјас. Комсомольчјас ас-костаныс чукöртлывлисны
сöм да сы-вылö суңöдлывлисны воjпукан-иңасö газетјас. Лыффыган-
керкајасыг вајлывлисны щöщ журналјас, газетјас да нiгајас. Ты-
довтчылис воjпукан-иңасын jүгдöдчан уж.

Таво воjпукан-иңасын jүгдöдчан ужтö ковмас буржыка-нiн лö-
сöдны. Комсомол-јачејкајаслы колö асланыс собраңнејас-вылын
буржыка сорнiтны, кыңi комсомольчјаслы нуöдны воjпукан-иңасас
jүгдöдчан ужсö. Вöлөгтыг став воjпукан-иңсö колö лыд-вылö бөгт-
ны. Тöдмавны, кущöмжык ныв-зон көнi воjпукöны, кущöма најö
велöдчöмадö, мыжык на-пövсын поңö нуöдны.

Ас-сіктса комсомолчјаслы колө пуктыны југдөдчан уж. Избачлы колө бөрјыны лыффысан-керкаыг том јөзлы кажитчанажык ыга-газетјас да журналјас. Сетлыны најөс сіктса комсомолчјасыслы. Нывјас зев рафејтөны велөдчыны ывны. Уна ын емөг ыланкывјасыд, најөс колө разөдны том јөз-пөвсө. Комі ыланкывјастө јона лөдөны „Ордымө“. Колө зільны разөдны сіјөс војпукан-інјасө. Избачлы, школаын велөдысјаслы, пельшарлы да мукөд ужнуөдысјаслы колө отсавны сіктса комсомолчјаслы тајө југдөдчан ужсө лөсөдны.

Комсомол-јачејкалы, лыффыган-керкалы колө ас-динаныс матытөдны гудөкасыг том јөзөс. Сіктад-өд том-јөзыд гудөктө јона-рафејтөны. Лөсөдан-кө гудөкасыгјаслы кружок, најө уна-тор велөдчасны ворсны. „Самоучітель“ вермасны сузөдны. Тащөм кружок лөсөдөм, гудөкасыгјасөс лыффыган-керка-бердө, комсомол-динө матыг-төмөн, југдөдчан ужтө позө војпукан-инад буржыка пуктыны. Уна ыль ыланкывјас позө том јөз-пөвсө разөдны.

Кушөм комсомолчјаслы војпукан-інјас индөма, колө ужалөм-јывгыс отчот корны. Најө секи гөлөмгысжык бозтгасны уж-бердас да щөкыджыка кутасны војпукан-инас ветлывлыны, гора лыффыгөм-јас, горніјас сені нуөдны. Комсомолчјасыд-кө бура аснысө војпукан-инад пондасны візны, на-вылө візөдөмөн ібезпартіјнеј том јөз-ыс оз кутны кыз-сурө овны.

Војпукан-інјас-пыр, бура сені уж-пуктөмөн, комсомол сібөдас том јөзөс ас-бердас, вайөдас најөс лыффыган-керкаө, велөдас, кызі бура, аслыныс пөльза-вылө, том јөзлы прөст кадсө кольөдны.

Том гижысҗаслөн олөмныс.

Біҗа өгыр.

(**Јакөв Іванөвич Чупров.**)

Чужі ме 1906-д воын март төлысын 21-д лунө, Букур вөлөт-ын (Іҗва-Шечера у.). Батөҗ—гөль крестәһин.

Велөдчылі еіктса ічөт школаын кујім во (9-саң 12 арөсөҗ). Сы бө-рын уҗалп асланым овмөсын 1924-д воөҗ.

1919-20-д војасө пынҗылім белөҗҗасыс Екҗва-вылө став семҗаһн.

1921-д воын пырі комсомолө. 1924-27 војасө велөдчі сөвет-парҗеја уҗө велөдан школаын (совпартшко-лаын), кыкнан ступенас.

Коміөн гижны окота вөлі зев то-мысаң, мыјкө вөлі кыскө менө сіҗө уҗас. Сөмын јөзлы сы-јылыс некор ег віставлы: кыс-һин, міса, мі-код-омөһка велөдчөм јөздылы гижны. Му-көд-дырҗі вөлі бумага-вылө гижлывла мыј-сурө-да, сесеа јанҗімла бөр ко-савла. Өтчыд кыскө ічөт-дырҗі сурис-өті мист кушөмкө комі азбу-каыс-да, ме сіҗөс кіссытөҗыс лыд-сывлі. Оһи-на мыј-сурө төда сіҗө гижөдеыс: гижөма вөлі „Утка сылі куҗ“-да мыј-да.

Лонжыкасё гижны бостеі 1926 восян. Сыые-војдөр корјасын-кө гижлывлі сөмын етенө өшөдан газетө. Менам комі гижөдјас пентавлісны „Комі Сікт“ газетын да „Ордым“ журналын.

Өні, кор кағалі да ағзыны куті комі јөзлы комі гижөд колөмсө, гижны куті сөлөмсағ, воғға-моз јандыгөтө, повтөг.

Таво гожөмсағныс ужалла тундраын, јаранјас-пөвсын.

Сім-Ваң.

(Иван Николајевич Сімаков).

Ме чужі Лөзымын (Пажга вөлөгтын, Сыктыв у.) 1906 воө апрель 12-өд лунө. Сед дај бағ овлөмаөс гөла, виғму ужалөм-вылын, вөралөм да сортөвөј леғөм-вылын.

Бағ-мамөј һөтөі абу велөдчылөмаөс.

1924-өд воын, 8 арөсөн пыралі велөдчыны җемскеј школаө Лөзымө. Сөмын бағ-мам ез леғлыны быдлун сетчө ветлыны, щөктөны трегубеч кыны. Пыр вөлі шуөны: „Талун, піјө, ен мун школаад, колө трегубечтө кыны“. Сізі-і лоі велөдчывны: кык лун ветла школаө, кујім лун ог. Тағі велөдчө кујім во. Сөгга і дугөдісны велөдчөмсыд, зік трегубеч кыөм-понда.

1916-17 војасө бағ ужавліс Һукчим заводуын, курыны шом вөчліс. Менө вөлі катөдас курынас да зөң төлысөғ гортө оз вајлы. Өтчыд 1918 воын көғыз-дырјі курыныс локтігөн менам

кынміс кі-і, кок. Став тушаөј вөлі кынмөма-і, гөгөр петісны ваболјас. Кынмөм-помсыд сөгга вөмі, садтөг кујлі кујім лун. „Лөчитөны“ вөлі гортын быдлун: пывган-жарөн-да, курыд-туруна винајасөн-да, турун-пөын пөжөмөн-да. Летчөдлісны Сыктывдін карө больничаө, кујлі сені квајт лун.

Сөгга бағ кутіс поселітчыны вөрө Лоп-ју-дорө—30 верст-сајө Лөзымсағ. Менө пондіс новлөділыны өөрғыс сетчө,—вөравны-да, виғ пөрөдны-да, тыла ужавны-да.

1919-өд воын, белејјас-дырјі, бағ пыщјіс наыс поселітчанінас—вөрө. Повғис лыјлөмыс, гөла крөстана өтувтчөмын (комбедын) шленын вөлі-да.

Ме пыщјі Ыбө. Шуөны вөлі: белејјасыд-пө піјансө гөла крөстана өтувтчөмса шленјаслыс щөщ вөјалөны. Вөрад олігөн бағө вөміс, гортө вајім-да, көкјамыс лун-бөрын-і куліс. Колым сізім чоја-

вока, мед-ыжыд ужалыг-пыддыс, көчәјин-пыддыс колы ме. Сы-бө-рын сегга пыр-нын ужали бат-пыдди. Јона і уна аңывны лоі сеган сөкыдсө, көзидсө, видөмсө, быдтор. Јона і бөрдлыны лоі гөрігјасөн турунјас вајигөн. Турун доддыд пөрас-да, он вермы лептынысө да мыжкө бөрдан,—пыр баттө гаралан: „Сарство небеснө батөөјлы, отсав турун-доф лептыны“.

Вөрө овмөдчөмыг бат кулөм-бөрад мам оз щөкты еновтчыны: мөдыг-пө быдмад-да, кајам. Пыр вөлі ыстө ужавны јөзыскөд. Ічөт-ыгань віз да пашна вөчөмјасыд, тылајас ужалөмыд ветліг-мунигад сөкыд ноптө кыскалөмыд қикөз гөрбылтис менө. Абу-өд дівө: ме сещөм-на секі ічөт вөлі—черөс вөлі суја чер кожукө, да черпуыс коклябөрө інмалө!

Ташөм сөкыд-курыд олөм-дырјыд сегга-і мөвпыштөас быдтор-јыс. Јона куті мөвпавны мастерствоө велөдчөм-понда. Војдөр кут-чигі паң вөчавны (батө велөдліс-да). Паң вөчөмыд омөла польскө, сижөн ічөта-нын кынөмпөттө перјан. 1922-өд воө кутчигі сапөг вур-ны велөдчыны, велөдчынысө ветлывны куті вочавок-ордө. Отчыд карсакөд, мастеркөд ветлі вургыны кык туж, кајлі катыдө. Кык во-өн меным шеді мастерствоыд. 1924-25 војасө вургі өтнам-нын јөз-ордын.

Југдөдчан ужө велөдчыны төщитны куті 1923 вогань, вурөігөн. 1923 воын первој-на аңзі комі-гіжөд газетыг. Ме сижөс зев нимко-фа лыдфа. Сөмын омөла-нын вөлі кујі лыддысныд, вунөма квајт вонад. Газетыд да комі-гіжөдыд пондіс сөлөмөс кыскыны велөд-чөмлаң. Сы-бөрын кутчигі лыддысны-гіжны. Сузөді газет „Југыд туж“ *) да помыг-помө вөлі комі нумерјассө лыдфа. Сегань-жө-і понді-гіжлывны газетас, сөмын ег аңыв петалис ез, ог төд. Сижө-жө газет-пырыс төдмасі комсомол-јылыг. Понді төждыгны комсо-молө пырөм-вөсна, комсомол-чукөр вөчөм-вөсна (секі ез-на вөв ком-сомол јачејкаыс Пажга вөлөгтын).

1924 воө летчі карө нарогнө комсомол-јачејка лөгөдөм-куза горнитны Колө-пө кујім морт, комсомол-кө организуетны,—шуисны карын. Гортө воі-да, өдјөжыка коргі кујім мортөс. Накөд вылыг летчим карө, пыжөн, медым воасны мјанө комсомол-јачејка лөгөд-ны. 1924 воын лөгөдім Лөзымын комсомол-јачејка. Пондім велөд-чыны ужавны. Сы-пыр төдмасі политікаөн, партија ужөн, сизі воғө.

Секі-жө аңзі ассым первојја-гіжөд газетыг. Вошөмтор бытөө вөлі корға да суріс, аңзі газетгыд ассым-гіжөдтө-да!

Сетыгань-гіжны куті јешщө щөкыджыка. дај петныжык газе-тын кутіс. Сиктад мыжөн төдлісны газетад-гіжөмтө, кутісны шуны: „Пиль-Іван—селькор“. Газетө-гіжөм-вылө крестана-віғөдісны бура, весіг ошкылісны. Сөмын өтчыд өті морт укораетліс.

*) Өті кадө „Југыд туж“—петавліс коміөн дај рөчөн.

Секи-жө вөлі мөдөдлывла-і ғықјас аслам олөм-јылыс. Богтам көт со өтiөс:

думыштан-кө менгым олөм
Ез-на ылөз сiјө кол
Вермытөг крестанство ужалөм
Јона музліс менам сој.

Томөн колли батө-сөрыс
Толькө робота пыр мырк
Секи кывліс меным көрыс
Вөрзавліс сек јона гырк.

Тайө ғыкотвореңнесө гіжлі зев куза. Со кущөм гіжөдјас первојсө мөдөдавла вөлі „Југыд туйө“: некущөм чут-һі, пас-һі, һинөм, уна ем роч кыв, абу ғык-нога уналаті.

1925-өд воын јанвар төлыгын важ кынмалөмјас-вөсна вігмі ревматізмөн, усі кок-јылыс, зiкөз ег кут вермыны ветлыны. Мам да ічiң менө кутiсны „лечiтны“, пөжны бара 1919 вога моз-жө. Пывсан-жарын, турун-пiын, курыд туруна винајасөн јуктавны, һывлыс ваөн јуктавны. Пачө сујлывлісны. Кыч-кымын вој пачын узлі. Сујасны пөв-вылө водсөн да оз леҗны петны,—мед-пө прөстудаыд петас. Пачад пөг, пөдны кутлан зiкөз. Горзан-егкө, мед леҗасны, да горзы көт ен, һинөм оз отсав, оз леҗны петны. Спiртын, перегонкаын кок-пыдөсөс сулөдлісны, вина-пiјас пiзөсөс да кокла-бөрөс візлісны. Кык төлыг-мыгтi сегга летчөдiсны карө больһичаө. Кујлі кык вежон. Больһичагаһыс ыстiсны 1925 воын Совдор карө (курортө). Секи кок-вылө сувтi буржыка-һiн.

Воөм-мыгтi пырi совпартшколаө велөдчыны. Пырныс отсаліс газет-редактсiја: сетiс гіжөд, медем богтасны. Школагаһ мөдөдлісны мөдыс Совдорө лечiтчыны, јона бара кутiс кокөј вігны-да. Сы-бөрын вөлігтi јонжык лоi кок-вылын.

Өнi велөдча 3 во-чөж-һiн совпартшколаын. Важ-гертi өнi јонжыка-һiн гіжа комi гіжөдјас „Ордымө“ да „Комi Сiктө“. Зев радејта гораа лыдөмјас крестана-пөвсын вөчавлыны.

Спіра-Прокё.

(Прокоеј Спірідонович Попов).

Ме чужі голь крестана семјаын, 1908-д воын јул 18-д дунё Көрткерёсын (Куломдин ујездын). Бат-мам ужалёны візму-бердын. Сёмын візмуыс зев еща-да, наң во вужны, некор оз тырмыв, быд во лоё бостны.

Квајт арёсөн пыралі Көрткерёсса двукласнеј школаё, сёмын ічөт-вёсна кык вежон-мысёі велөдчөмые велөдысјас бөр дугөдісны. Во-мысёі—7 арёсөн бара пырі школаё. Первојјасё грамота сетчыліс меным омөла-да, школаыс менё вөтлылісны. А велөдчыны зев окота. Кујім вежон-мысёі бара муні школаё. Секи сесса ез-һін вөтлыны.

1920-д воын школаын кутім велөдчыны комі кывјөн,—меным зев сёлөм-вылө воіс. Секи-жө бостеі ачым гіжны коміөн—кыт артмө да кыт оз; гіжны куті школаын велөдчан роч һігајас-вылыс інстсєніровкајас, најасёс ворслывлім стсєна-вылын. Сы-бөрын бостеі велөдчыны комі сёікјас гіжны, сёмын һінөм ез артмыв. Март төлысын 1921-д воё гіжі сёікотвореһье „Тулыс“ да петкөдлі Лебед-ов М. Н. -лы ¹⁾. Сіјө кыт-сурө лөёдыһталіс да і һдаліс кыці колө гіжны.

1921-д воын мај төлысын помалі первој-ступеһ школа. Сєні велөдчі ставсө 6 во—1915-д вөсаң. Көсјі воқө велөдчыны, да ег вермы: ај-мам ез лезны асланыс пөрыелун-вөсна, колөдісны гортө ужавны. 1922-д воё бат летчөдіс менө мелһычаё овны—аслым кыһөмпөт перјыны. Сєні ме гіжалі, коді мыртөм ізөдө наң. Сіјө уж-ыс меным сетөні вөлі быд төлысын өві пуд еу. Мелһычан олігөһ ме јонжыка-һін бөстөі лыд-дыны комі һігајас да асөаң куті гіжны ворсанторјас—краснеј-белеја олөм-дыреа тыщјас. Сіјө ворсанторјас-куза аскод-дем чөлад-чукөр вөчавлім снөктакљјас (аслыным зев вөлі воё сёлөм-вылө).

1924 воё комсомол-јачејка кутіс лезны сөһө өһөдан газет „Дугыдлаң“. Первој нумереаһыс-жө ме бостөі гіжны сетчө, гіжавлі первојё һосһідік „заметкајас“ Көрткерёсса олөм-јылыс, сесса сёікотвореһьејас.

¹⁾ Бур комі поет.

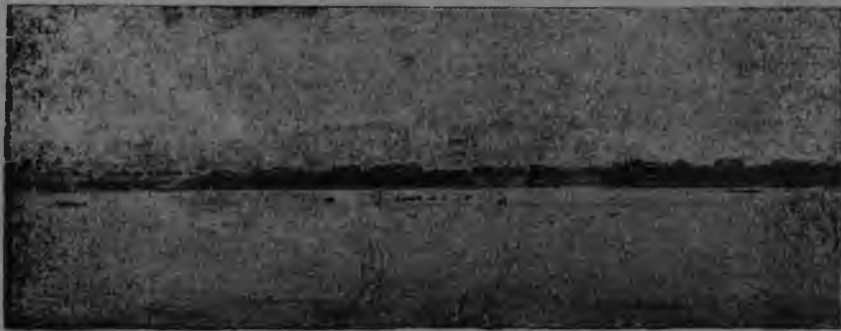
1924 вогаң бостеі гижны „Југид туж“ Сы-бөрын кути гижавны газетө щөкыджыка, сөмын војдөрјасө гижөмыс ез лучки мунлы, артмытөм-вөсна газетын омөла петавліс. „Југид туж“ газетө-бөрын кути гижны „Комі Гіктө“, а сы-бөрын лыд-дыны кути роч тсентралнеј газетјас-да, дум лоі гижны щөщ сетчө. Первој бостеі гижны „Крестьянская газета“-ө, сесеа „Беднота“-ө да—„Селькор“-журналө.

Тажө кадсаңыс ме сөлөмеаң бостеі нуөдны селькоровса уж. Секи-жө јона бостеі гижны комі етікотвореңнејас. Мед-вогза комі етікотвореңне менам-„Комсомол-частушкајас“ петалис „Комі Гікт“ газетын 1925-д воө јуң төлысын.

1925-өд воө пырі комсомолө. Сенябрын 1925 воө летчылі Сыктывдін карө, карыслыс чужөмсө виçөддыны. Сени меным комі һига леған-инын јуралымыс Н. О. Шаков-јорт шуө вөлі: колө-пө совпартшколаын велөдчыны. Сөмын меным бара-на ез удајтчы—ај-мам кутисны.

Мельничайн олі ме баткөд ставсө һол во, сесеа 1925 воын нојабр 2-д лунө кајі гортө. Сетыс кајөм-бөрын бара корөі аслым уж кынөм-пөт перјыны (олам гөла: вөв-һи мөс абу): пырі Көрткерөсса уждысаң төваринществоө күрјерөн, кујим төлыс-мыгөі пырі пошта-вылө пісмө-новлөддысө. Оһи ужала нарсудын гижалысөн (переписчикөн). Тажө кадсаң бостеі нуөдны общественнеј ужјас, сөмын первојјастө посөңжыкөс.

1926-д вога октабр төлысаң кутис петны комі журнал—„Ордым“. Ме бостеі щөщ гижны і сетчө. Јуң төлысын сјјө-жө вонас пырі КАПП-ө шленөн.

Ізва.

Гөрд Октабр^{*)}.

Ме төвлыг ылым пелөн кыла,
 Сы-бөрыг нөжжөнүкөн ыла.
 Ме теныд ыла, тенад пі:
 Гөрд Октабр, өзжан, кыңи бі.
 Те савкјан југөр сынөд-ыввті,
 Быд учыг јөзлыг вөтлан ун.
 Те јөзлыг кыммөм вјрсө сывдін;
 Те вајан гожга гажа лун.
 Тенад југөр савкјө ылө,
 Кіссө бытө зарні бус.
 Гора гым-шы ылө кылө,
 Льокыг јөктө мулөн пуз.
 Быд озыр јона тенө јорө,
 Зев уна пушка теныд дорө.
 Но тенө вермөмыс оз ло,—
 Гөрд Октабр тыртис-нын дас-во.
 Мед озыр төдас: сылы кыам
 Мі горшас чорыд, топыд гез.
 Гөрд Октабр, теныд бурөс сјам,
 Вөј-сарің-бердын олыг јөз.
 Тундра-вылө гора-омра
 Быдтін, сетін сылы кыв
 Өні сы-пыр вөјвыв тундра
 Сылө теныд ыланкыв:
 „Гөрд Октабр, горажыка гымышт.
 Муывса капіталсө нылышт,
 Мед піңсө те-вылө оз јір.
 Шаң. Тырмас. Уна јуіс вјр...
 Му-паста зарні југөр савкјы,
 Мед дөвчө, кыңи арса лым.
 Чард-біөн јенеж-паста чавкјы,
 Мед гөгөр кылас гора гым.
 Вывсаң қірдав, кыңи шонді,
 Учыг јөзлыг палөд ун.
 Налыг сөлөм небчөд, шонты,
 Вөля богтөм мед оз вун.“

Тундра

Біја-өгыр.

*) Тајо өзіктөвореннессө Біја-өгыр гјжөма мјјанө Октабрса револүтсја-кеж-лө, сөмын Октабрса нумер леңіг-кежлө воныс ез уфит.

Көзүд төлын.

Гыөртчөм вөр-пыйн лысјас,—
Ошјома куз жежыд тош.
Шөштакыө чорыда лыјоө.
Сезмөма мичаа вој.

Јона і jeneжыс ворсас!
Уна і өзтөма бі.
Уна-ног козулыс вөрас,—
Јенежлөн уна ем сін...

Вөр-сајыг кыпөдчө төлыг,
Гөгөрыг јурдөдө туж;
Југыдсө пастала көзө, —
Езысөн қірдалө лым.

✿ Кок-улын ҳурөдчө јөжөд.
Нырвомыг кыпөдчө ру,—
Куриттөг зев уна петө
Вом-пыщкыг жежыдмөм щын.

Он бара туж-вылад вуграв,
Он бара еновтчы, сувт:
Мыј-верман јонжыка вөран,
Мунигөн небог он уз.

Быдлаө көзүдыд пырө:
Адзан-кө кушынык јаж,
Јездөдас. мичаөз галъас.

✿ Көзүдыд щоныд оз вај.

Олысјас вөрөны быдөн,
Лантөмөн некод оз ов.
Щоныдсө перјөны уждөн.
Көзүдын пөрыгыд том...

Ічөт-Іван.

„Шева-чуман“.

Ыжыд фивө лоі—Өпрөгли ыжыд шева-чуман сурөма. Кодкө, гоморө, карта пос-улас сүјөма. Нинөмөн абу-і вевтөма.

Чуманыс, ескө, абу-на омөль, абу-на јона важ. Кодкө ещө бур гумөдыг вөчөма, дор-гөгөртиыс мичаө кусьалөма. Сіңсө-ескө-і мича-да, шева чуманыд да јона мистөм кажитчө. Вегіг ботгнысө некод оз лызт. Өпрөг рузумөн чабыртөмөн карта пос-увгыс кыккіс. Ас-лас јурөыс щөт-моз вөлі сувтөма—сещөма коңөрөј повзөма.

Бабајас шензыныс оз вермыны.—Код-нө-ескө чумансө пуктіс? Коди јеретнычанс?..

—Бі-јылын колө сещөмсө сотны... Рельө колө лептыны да пож-кофөз лыјлыны,—шуасөны бабајас.

Өпрөг інас өз вермы ошјыны. Быдөнлы наргө—норасө.

—Нинөм-өд, нылеңкој, ме некодлы мыжсө ег вөчлы Некодлы омөльтор ег мөвпавлы Отчыд-тај Агнылыг сарапансө зөбны кө-сјылі, севга зик нинөм некодлы ег вөчлы.

Бабајас воласны Өпрөг-өрдө-да зев полиг-тырјі чуман-вылө виқөдласны. Муртса сінсө арыштласны, өдјөн-өд бөр бергөдчасны да вөјпгыны ботгчасны. Мукөдыс абу-на і адзылөмаөс чумансө, а кінтас кушөма вистасасны.

—Өд, нылеңкој, зик шердын-пафта чуманыс. Сещөм мистөм да омөль!.. зик, вот, шева-чуман-коф і ем.

—Те, нылө Өпрөс, зев пыдө муө гуав да мед сені таяҗ чуманыс сімас. Јеретнычаыслөн мед чуманыс-моз-жө і гөлөмыс сімас. —шуө өти баба.

—Чөв, нылө! Јеретнычаыд-өд пыр і аҗас да бөр перҗаштас. Јешцө-өд омөльжык-тор сіјө вөчас.

—Те, нылө Өпрөс, лок чер бозт да җик аз-кофөҗ шыц Мед весіг өтік лестук оз коль. Сегга бозт да ставсө кымлөс-кывыв шыблав,---ылөҗ брызјөд-лы...

—Сотан-кө Өпрөс медга-на бур лоө... Век көт-өд керавлы, јеретнычаыд тор-пырігсө чукөртас да бара чуманө пөртас... Сотан-кө да војтөв-јылын пөјімсө төлөдан, секи, колөкө, і мынан. Став шыкөдан-торјыс сотчас, став выныс шын-јылө кајас,—велөдөны бабајас Өпрөсөс.

Өпрөс төдчымөн омөлтчис. Өти здукөн чужөм-вылас вежгіс; быдсөн бледөдіс, векһамміс. Посні челафсө быдсөн щөщ шыҗөдіс да места вылас пукгыны оз леҗлы. Керказыс став көлујсө-һин гурјисны. Өти-пөв гурјасны-гурјасны-да, сегга мөд-пөв бозтгасны. Став кламсө путкыльалісны. Мыјкө-ескө корғны көсјөны, да агныс оз төдны, мыј-і колө. Мужікыс јағө муніс да вежон-чөж-һин ветлөдлө. Колөкө мөд сы-дыра-на ветлас.

Быдөнөс шыҗөдісны, став мөссө і вөвсө котрөдлөны. Җон һөб тугапу вајисны. Гөгөрбок шынөдөны. Быд пелөсыс шыкөдчан дук вөтлөны. Пачсө кыкыс лөдсавлісны, да кельд жар-вылас чумантө-і брызһнітісны—шыбытісны. Гумөдыд-да сөмын җажа-кылө, сотчө. Лычкі-өд-і сотчө. Өпрөс вөлі полө, вот-пө шеваыс дөзмас да пачтө жугөдас, а һинөм, ез жугөд! Некущөм дивө ез ло-һи. Җик ставнас прамеј-ногөн сотчис. Весіг өти өгырчір ез четчышт.

Өпрөс-төтка кыкыс-һин картасө волсаліс. Којмөд-пөв-на көсјө волсавны. Выл іҗас вајөма да гідһасө і картасө көсјө волсавны. Гөгөр көсјө мічмөдны, жеждөдны.

Кашһикө, кельд өгыр-вылө доналөм із пуктөмаөе да тугапу сотөны. Керкаас і картаас кыз шын, бытөө лок лөз кымөр лајк-јалө. Шынаган кашһиксө быд ыж-улө і мөс-улө гујласны, быдөнөс шынөдөны. Ыжјас шемөстөмаөе повҗөмаөе да сөмын-һин рузјалөны-котралөны. Мөсјасыс букуыштөмаөе да сіҗі і чушјалөны. Һинөм, кутөмөн-сорөн-да мырдөн-сорөн шынөдасны.

Сојөм-һи, јуөм. Лунтыр сојтөгыд да пыр жөзігад Өпрөслөн став сөнјасыс-һин лічалыны. Одва-һин лөгө. Һемтор вөчны сз пүт-

Іçот-Іван.

мы, некытчө сөлөмыс оз инас. Чельаҕас гөбөч-вылө јөршітчөмаөг да сөмын нін мурөстыласны. Кыкөн колмөмаөг да восоны. Кожмөдыс нүжгөдчөм водөма да мыј ебөссыс лөвтө. Керкаас щын, жар.

Өпрөг ојзө:

—Ојја-жө да ојја!.. Ставным-нын, тыдалө, пропаҕитам. Кущөм грек-нө мјанөстатчө суис? Кущөм омөлыслы-нө шева чумансө мјанлы көлі вайны... Коңөрјасөј дај бабајасөј, гошајтјасөј дај сөкөлјасөј, тіјанлы-нын со, тыдалө, щөщ мөртчөма. Тіјанлыг-нын, тыдалө, щөщ сөлөм-нытө гојө. Став мөстө і вөвтө, тыдалө, мјанлыг щыкөдас. Оз-нын нінөм-тор кол. Донајасөј дај ҕітукјасөј!

Чельаҕыд нор сөлөмаөг. Мамыд-кө бөрдө і налөн щөщ сінваыд петө. Јурјасыс колмөмаөг да бытө жыңнанөн клонгөны. Вөрзөдны весіг оз вермыны, сещөм сөкыд кажітчө.

Рытнас, мед-ыжыдыс, Агні-німа, нылыс локтіс да војпукны көсјө мунны. Вөтчіс-керіс да кытчөкө ывлаө петіс. Мамыс нінөм-тор оз шу. Мыј-нн-пө сек-кості вісталан, сөмын-пө шоггыны пондас.

Агні петаліс да регыд і бөр пыріс. Пыріс да мыјкө чорыда-код-і көсјө шуны.

—Мајбыр, он-нын бара нінөмтор нуышт!... Кытчө-нө чумансө воштіныд?.. Огрөлы гоз-мөд колк көт көсја нуыштны. Пыр сырдын ноксам, грекөвөјтчам-да, абу-нын і лөбыд, јанзім-нын сіңсө мунныс кажітчө. Төрыт нароснө-нын чуман вайлі, міса чуманнас і нуышта... Со-і ну. Важөн абу вөвлөма. Небог тај адзасны! Небог-тај коргыдасны!...

Ічөт-Іван.

Том-дырҗыд-жө.

Уна-пөлөс
 Гора гөлөс
 Былө комі былан-кыв,—
 Со-көн гажыд,
 Абу важыд;
 Кужө сывны зон і ныв.
 Ізја шорын,
 Кыркөщ дорын
 Рытнас пөра кольям пыр.
 Јөла жургө,
 Шорыс шургө...
 Сылам, ворсам сені дыр.

Гажа лунө
 Шогыд вунө—
 Муса меным кыркөщ-дор..
 Сегань ылө
 Былөм кылө.
 Гажа чолгө ізја шор.
 Өтчыд волө
 Гажа олөм;
 Волө секи, кодыр том.
 Сывны колө,
 Енө полөј,
 Пөрысмад-кө, воас пом.

Гиз-Паш.

Вөјтөвкөд вермасөм.

Јона-жө шоныд те, бур гажа гожөмөј,
 Шонтөмтө вунөдөм һекор оз ло.
 Коңөрөј пүөј те, зарһи-коң пожөмөј,
 Быдмін те чон-вылын уна-һин во.

Быдмигад адзылін быдгама кадјассө,
 Жеһыдһик лунјас да сөд-пемыд вој.
 Адзывны лоі теңд пөтқасө, Һверјассө,
 Сөмын-тај тенө, со, һекөд оз өөј.

Важысаң копраһин, төв-јылын төлалін,
 һекор ен вежлывлы ас-вывгыд еж.
 Векыда, шылыда вөр-шөрын сулалін,
 Еж-вылыд тенад пыр миҗа да веж.

Төв-чөжыс көзыдсө терпитан—сулалан,
 Видчиган шоныд кад, тулысга гож.
 Төврунас сөкыда кашкөмөн лолалан,
 Лөтјөдлан сынөдын зев паскыд вож.

Јона-һин вөјтөвкөд вермасиң, скөралін,
 Вермасны вөјтөвкөд тырмывліс вен.
 Әслыда, гажаа һумјалін-сералін
 Песһиджык пујаскөд меліа сен.

Кодыр ted војтөвлөн чушкөмыс кылыштас,
Терыба черөбтан, шатовтан жур.

Кыңи-тај көңыднас еж-вывтө һулыштас,
Горөдан: „Чөвлы-жө, ен јона дур!“

Чорыда ышловған. Виңөдан,—тыдалө:
Зев ылын зев југыд, зев гажа ін.
Те-дорті југыдлаң комі морт вослалө,
Воңланө виңөдө, оз вешты гін.

Муниг-тыр пармаыс лок вужсө весалө,
Шыблалө бокјасас пеж, ковтөм-тор.
Вочасөн пујаслыс бокјассө лөсалө,
Вольалө піпулыс вөсһифік кор.

Коркө-өд наңөһик воас-жө куш-һныс.
Секі мі јонжыка паскөдлам гін...
Вермагны пожөмкөд зев көңыд војтөлыс
Оз вермы һинөмла, оз суңчы вын.

Олөмыд пукгас сек выль-нога, гажажык.
Секі, ферт. һекөдлы кувны оз ков.
Горөдлөј коміөн сыланкыв горажык,
Бур јортөј, һекөдыс сөмын ен пов!

Кон-Өль.

Төв.

Пујаслөн корјасыс важөн-һин лебһисны,
Кытчөкө војтөлөн шывгісны ылө.
Шондиөс кымөрјас дыр-кежлө тупкісны.
Ывлаын көңыдлөн швачкөмыс кылө.

Керкајас војјасын швачкөны мыј-выныс.
Гожөмлыс дукјассө вөтлөны скөрыс.
Чельадјас дадјасөн іславны ветлөны;
Кыскасыс вөлајас петөны вөрыс.

Пөрысјас керкаын кішкөны—кошкөны,
Вөчөны рөзвальјас, кыөны тывјас.
Југыджык војјасын сөлөмган ылөны,
Чукөрөн ворсөны зонјас да нывјас.

Гөгөр-кө виңөдлаң војјасын јенежө,
Ворсөны коңувјас, швачвиңө төлыс.
Лымјыс-һин му-вылө жуңыда угөма—
Воөма мијанө көңыд куң төлыс.

П. Коңув.

Југыдланӧ петӧј!

Митреј-џаџ овмӧссӧ важ-моз-на нуӧ,
Југыдланӧ петны оз слӧјмы.
Пыр-на-тај дугдывтӧг самӧкур пуӧ,
Нтаӧныс оз тырмыв кӧт гојны.

Поп-џаклыг сӧрӧмсӧ јона пыр ескӧ,
Уна лок, поџтӧм-тор керӧ;
Чельадсӧ пемыдланӧ ассыс пыр кыскӧ,
Мырџывлӧ кјјасгыс перӧ.

дырӧннад пыдӧ-нын пырӧма локыс,
Југыдланӧ петнысӧ сӧкыд.
дука лок кӧлујӧн тырӧма керка...
Унаыг сулывлӧ рӧкыд.

Сӧветвласт востіс-нын быдӧнлы тужсӧ,
Быдсама отсӧгјас сетіс.
џас воӧн уна-нын петкӧдліс бурсӧ...
Гӧлјаслы выль олӧм петіс.

Сінјастӧ восты да віжӧдлы гӧгӧр,
Чорыда уџан ун пыркнӧт.
Олӧмтӧ бурмӧдны быдӧнлы колӧ,
Лычыштӧм вынјӧртӧ ыркнӧт.

Богтсылӧј ӧтувјӧн выль олӧм дорны,
Тувтчалӧј, воӧд пыр мунӧј!
Попјаслыг отсӧгтӧ оз-нын ков корны,
Лыџысӧј шотјчӧгјас лунӧ.

Ѓиндн-Ӧльӧксан.

Поптӧг.

Локтіс Јогор, гіжӧіс ВІК-ын,
Веӧчјатчыны поп ез ков—
Јӧз сен шуӧ: „воан пікӧ,
Попыд адӧ сујас лов“...

Јогор аслыс сені ӧінӧ:
„Поплы џеӧга сетны жал.
Мыјӧн Машук локтас дінӧ,
Богта сылы міча шал“.

„Веӧчјатчӧм-понда мі олам,
Муса лоас Машук мем.
Адыг ӧмӧлыка полам
Важӧ ӧгӧ мунӧ нем“.

Г.—М.

Куз-туј *).

Гöла, лoка jöзын oли,
 Вöла меным jона колi,
 Корсны сijöс вöли гöкыд,—
 Ворсны кутiс мекöд рöкыд.
 Мамтöг, баѳтöг быдтор сурлö,
 Самтöг понjыд лoка пурлö...
 Овны таѳтö вöли мустöм:
 Повны лоö, гөгөр шуштöм.
 Ме кор быдми, вежгiс уна:
 Некор узны, воѳö муна;
 Корö олöм воѳö ставсö,
 Орö важыс—лoкыг равзö.
 Пулөн шогыд абу маjбыр,
 Мулөн вывти чорыд кабыр..
 Ме-кö кула—гуö пыра,
 Секi помöѳ муөн тыра.

Гiз-Паш.

Яков.

Шорjыв-öиктын Яков быдмiс.
 Вывти гöла, шыг-нi-пöт.
 Ödjö чельаѳ сылөн jывмiс;
 Лoка еща вöвлi скöт.
 Омöл Яковлөн зев олöм:
 Соjыс-жуыс керка-тыр,
 Нанjас еща вöли воö
 Арса-виѳдын бырлис пыр.
 Оз-i дугдыв Яков песöб,
 Век-жö тыртöм вöли кум.
 Коркö öтчыд вöли кысöб
 Агрономлаң нуö дум.
 Агрономыд сылы indic,
 Кыѳi нуны олан-ног,
 Кыѳi нiга-сертi овны,
 Медым бырö курыд шог.
 Регыд гөгөрвоic Яков,
 Кыѳi корены колö бур.
 Быдөн выл-ног кутiс вöчны —
 Велöддöмөн jyrdic jyr.

Мујас јукіс еізім-пелö
 Уналаті вештіс бор.
 Кöт-i вынсö пунктiс уна—
 Вöчiс аслыс уна-тор.
 Коокöм-вылö кöзiс турун—
 Муыс тыртöг оз-нiн ов
 Сөгса ендöм мујас гöрiс.
 Таыс уна оз-нiн ков.
 Öнi Яков мујас-вылын
 Кутiс бура кайны нан.
 Jöзыс быдөн jона шензö,
 Сешöм кöѳа лоi шаң.
 Яков овмöдчiс зев бура:
 Семjа ставыс пыр-нiн пöт,
 Лептiс керка гöра-jылö,
 Вел-нiн уна codic скöт.
 Нiга-сертi овмöс нуö,—
 Воѳö шог-улö оз сур.
 Воыс-воö олöм бурмö,—
 Агрономгаң лоi бур.

Гiкөн-Öльöксан.

*) Тајö öтикas воѳа кывjасас i бöрjас лöбöдлöма рiфма,—поѳö лыѳдыны бöрдөн i воѳөн; бöрдөн лыѳдiгөн öткоѳа лöб гөгөрвоана („смыслыс" нöтi оз вош).

Ош кыјом.

Өтi арö Јемваса крестана нолөн каямаөг вöравны. Најö ад-
 зöмаөг ош-гу. Сег кыјомаөг ноль ош. Со кықи најö вiсталоны ош-
 јассö кыјом-јылыг:

„Воiс-пö јагö мунан кад. Понјас радлоны, морöсaд i четчалöны.
 Кывзан-да, һедыр-мыгтi кылö-һин јагын понлөн увтчöмыс. Ödjö i
 сылаһ мунан. Зев јона пöсалан. Воан пон-дiнö-да, гөгöрбок емек-
 һитан. Вiзöдан да зев ыжыд коз-јылын ур пукалö. Јурсö возö мыт-
 чöма, бöжсö чiкылтöма, ачыс коллөн ворсö. Метiтчан-да урлы лы-
 жан. Урыд пуыг туркi-таркi лебас. Богтан сiјöс да бара возö мö-
 дöдчан. Лунтыр ветлан. Рытын сорыһк-һин мунан вөр-керкаö.
 Музöмыд, қикöз ебöсыд бырöма. Кынöмыд сумалö. Мукöд-дырјi брöд
 кöтасöмыд.

Чукöртчим öтi рытö нольнаным вөр керкаö.

— Јортјас, талун ме адқи ош гу. Смелмöдчаннуд-кö, аскi вет-
 лам, кыјам ошсö—шуö Јепаш-Ваһ.

— Ме бара ас-пайыг ог повзы-а. Ачым-ескö ошсö өинмөн-на ег
 адзыв-да. Ветлам, ветлам, колö-жö-öд адзывны сiјöс öтчыд-кöт не-
 мөн—шуö Паш-Ваһ-Мiш.

— Збоја колö сы-дiнö мунны. Оз ков повны. Повзан-кö бур оз
 лö... Нeкoдöс сeкi оз кол ловжөн --кылö, шуалö Арсeһ-Ваһ.

Аскi асывнас, муртса-на шондi петö, а мiјан-һин сојгiс. Лö-
 гöдчан сeсгa мунны ош кыжны. Пiшщaлјас зарадiталiм пулајасөн.
 Вöчалiм кызпу зорјас. Босталiм черјаснымöс да кык ош шы. Мö-
 дöдчим. Понјасöс нуам чеп-јылын. Воiм зев гажа да вылын јагö.
 Асланым сöлөмјас зев јона тiпкöны. Пoлыштам-жö-öд агным. Ош-
 гуыд матын-һин. Понјасыд, буракö, дуктö кылисны. Јона увтчыны
 кутисны. Паш-Ваһ-Мiш да Арсeһ-Ваһ бостисны кианыс зорјас. Мi
 Паш-Ваһкöд бостiм пiшщaлјассö. Ош-гуыд тыдалö-һин. Жужыд
 мылк-вылö вочöма. Бокас пач-вом-коф роз. Сетi ру петö. Нöжжö-
 һик матыгтiм ош гу-дiнöзыд. Пырыг пыр-жö гу вомас сущкисны
 зорјастö öтар-мöдар боксаһыс крестөн-моз. Мi пiшщaлјаснад сув-
 тiмö гу вом-возас. Кықи-тај ошкыд горöдiс!.. Став вöрыс бытö
 вөрзiс, пујасгыг коллыс кутiс гылавыны. Мi јона повзим. Чужöмјас
 вежгiсны. Агным локмiм. Понјас зев јона увтчöны. Гуас i көсјöны
 пырны. Мытчöдчiс гу вом-дорад зев ыжыд ош. Мi öтпырјö-моз
 плешкас кујимыг лыјим. Ош зев јона горöдiс, сeсгa лаһтыштiс.
 Нeдыр-мыгтi ласкыгiс-водiс. Сетчö i кулис. Назöһикөн сiјöс кыскiм.
 Муртса-на уфiтiм кыскыны вiјöм оштö, мöд ош гуад, кылö, горöдiс,
 да ортсö шыбытчiс. Ме пырыг-пыр эвeһтi сылы черөн. Став јур-
 вемыс петiс. Öтчыд јешщö лыјим, сeсгa зев ödjö һужгыгiс. Бара
 кыскiм. Вiзöдам-да, гу-пыщкöсас мыкö зев јона југјалö. Мi јона
 повзим. Тани-тај уна ош, шуам мöда-мöдлы. Заводiтiм гуад лыж-

лыны. Лыјим дасыг-кымын. Һедыр-мыоті мi вiјим гуыд қожмөд ош:
Гуыс тырi руөн. Һинөм пыщыс оз тыдав. Паш-Ваһ шуө:

— Ме пырала. Гу-пыщкөссө виқөдла. Пырис. Друг мыјкө лок-
ногөн горзыны кутис:

— Кыскө, кыскө. Варөдас-өд татчө.

Ми чужим. Коқјасөдыс сiјөс заводитим кыскыны. Виқөдам-да,
Ваһыд сөс-гырд петис. Јурсө i кiјассө гу-пыщкад ошкыд сылыс
куртчалөма. Бөрғыс гуыс ошкыд шыбытчис. Сөгга ускөдчис Паш-
Ваһ-Миш-вылө. Ас-улас ламөдныс ез удит, лыјим да места-вылас-и
уғi,—јурас инмөма.

Тағi кыјим өтi гуыс ноль ош: мамсө дај кујим пи.

Жемва М.

„Југыд-бі“.

Заводтö ез вöчны вес,—
 Колян воö лоіс.
 „Нырагезјас“—куза сес
 Керкабз бі воіс.
 Сівујтчöны сіктса јöз
 Југыд-жö-пö тајö.
 Оз-на-д корны сетчö мöс,—
 Суздöмö вайö.

Лампа-дорөнд век-жö бур,
 Көт-і ачыс ічöт.
 Тащöм біыд мöд оз сур,
 Мікајлö-даф, сіз-öд?
 Сөрт-жö сізі, ічöт јорт,—
 Тајö біыс југыд;
 Тајö біыс первој сорт,—
 Важ-моз абу букыд.

Сіјөн со і тајö бі
 Керкајасö пырö.
 Регыд сіктын, ічöт пі,
 Лампаа-бі бырö.

Іван-Вас.

Воöма ар.

Војывсаң көзүд төв
 Зев јона пöлтö,
 Сöд кымөр чукöрсö
 Јенежыс вöтлö.
 Куз ныв-пу лок төвмыс
 Нораа зуртö,
 Пемыд вөр гажтöма
 Шог-пырые шувгö.

Зев оылые кајјаслөн
 Оз-нын кыв зöлгöм,
 Акан-коф кыз-пулөн
 Корјаснас ворсöм.
 Кор-сурö ракалөн
 Кывлывлö каргöм...
 Гажтöмыс бара-нын
 Воöма арлөн.

Васö пі.

Сім-Ваңлөн гижомыс.

„Ичотыгань коми гижод
Гёләмгань ме радејтлі“...

Тақи гижлөма Сім-Ваң аслас тетрафө (гижөд-чукөрө) мај төлыгын. 1925 воё. Сім-Ваң радејтлөма не-куш гижөдсө—сijө жона зиллөма-і ачыс гижны комінас,—зев окота мортыдлы вөлөма гижныс:—

„Зев-өд жона тајө ужыг
Віеліс менам оёләмөј.
Кор-нө лоа гижны кужыг?
Го-мајбырөј, оёләмөј!“

Сім-Ваң (Сімаков Мікол-Іван)—гөл-кресъаңин-пі Лөзымыс. Гижны кутчигөма пөштi „малограмотней“-дырсаңыс-на. Велөдчыны-егкө пыралөма-жө школаө-да, коңчитныс абу вермөма.

Октябрса револутсija-бөрын (Сім-Ваңлы секи вөлөма даскујим арөс), Һаңныс оз вөлөм тырмы гортас-да, бағыскөд ужавлөма бокын—Һувчiм-заводын-да, давјын-да, көн-да. Секи Ваңө жона кынмавлөма і цыгјавлөма.

1919-өд воын Сім-Ваңлөн бағыс кулөма,—кольмаөс 7 чоја-вока, көзайн-пыффыс кольма Ваңө. Аслыс сесга лоөма нажетка корсны. Быдгама піксө, нуждасө тајө кадјасө бара адчылөма сijө. 1923-өд воын заводитлөма сапөгјас вурны (сапожничajtны),—первој мастер-кiподулын, сесга 1925-өд воё ачыс-нын вурсылөма. Люка, гөкыда олөмгыс Ваңө сijө воас вiсмөма ревматизмөн да қикөз кокјывгыс угөма. Кызі сijөс абу „лечитлөмаөс“!—быдгама зельланад јуктавлөмаөс-і, пачын унаыз пөжлөмаөс-і, пывганјасын сотлөмаөс-і. Абу бурдөма гортас-да, Ваңөс летчөдөмаөс Сыктывдiн-карса больничаө. Сетыгань мөдөдласны курортө—Совдор-карө. Сені еща справитчас-да, пырас велөдчыны совпартшколаө. Во-мыгтi бара ревматизм угкөдас сijөс кок-јывгыс, бара мөдөдласны Совдорө. Сы-бөрын вөлігтi сувтөма буржыка кок-јылас да өні велөдчө (3-өд воын) совпартшколаын.

Со куцөм омөль вөлөма Сім-Ваңлөн быдмөмыс да олөм-вылөмыс. Мукөдөс-кө-егкө тацөм олөмыд қикөз песовтiс, Сім-Ваң абу вөлөма сещөм мортыд: абу сетсөма гiнны, пыр вермасөма олөмыскөд, пігкөдчөма воэө мунны. Абу еновтлөма сijө гортас олигөн-і мөд-пөлөс уж—јурдөдчан мог. 1923-өд воын суэөдны кутөма газет „Југыд Туј“, төдмасөма вьль олөмнас, газет-вылыө велөдчөма буржыка грамотаө (вунлөма-нын воэаа велөдчөмыс) да сесга-і:—

„Гіжі коркө өтi лунө
„Југыд Тујө“ статта-гор“...

1924-өд воын Сімаков воэмөстчөмөн Лөзымса том-јөз лөсөдөмаөс комсомол-јачејка, Сім-Ваңөс бөрјасны сені селкорө:

„Регыд лоі ме селькорён—
 Гіжны понді частожык.
 Сувті сіјө лунјас-бёрын
 Газет-бердө матожык.
 Недыр-мығы „Југыд Туыс“
 Адқи асғым гижөдсө,—
 Тан-таж, міа, меным туыс—
 Бөліг суріс воропыс“.

Сексаң сегоа (1924-өд вогаң) Гім-Ваң ез-нын дугдыв гижө-мыс,—пыр шочыніка мыжкө да мыжкө гижліс, өні-на гижө—газетө-і, „Ордым“—журналө-і, асламыс совпартшколаса стенгазетө да журналө-і. Пыр зілө бурмөдны асғым гижөдсө, гижан техникасө.

Мыј-жылыг-нө Гім-Ваң гижө, куцөм сылөн гижан-самыс, гижан туыс?

Став виль гижығас-моз-жө, сіјө чуксалө аслас гижөдјаснас виль југыд олөмлаң быдөнөс, медга-јона том-јөзс, торјөн—селькорјассө.

Ме тани петкөдла Гім-Ваңлыг сөмын стікөн гижөмјассө,—віг-јас сылыг ме ог-на төд.

Уна поејја Гім-Ваңлыг стікотвореннејассыс он адқы,—сылөн стікјасыс—кокнідік комі кывјөн чуксагөм. Појө шуны сылыг стікотвореннејассө „рјфмүтөм хронікаөн“. Пөштї быд „событте“—вйлө Гім-Ваңлөн сурас стікотворенне, быд празнік-кежлө ем сылөн гижөд, календарын-коф. Гижө вескыда, оз мудрујт кыз-гурө. Унжыкыс стікыс сылөн, ферт, воқда гижығаслы подражајтөм,—на-вылыг-өд гижныс велөдчїс сіјө. Март 8-өд лунө овлө нывбабајас-лөн празнік. Сек-кежлө Гім-Ваң гижө бурсіөм:

„Тажө празнік, аңөј, вайө
 Шуда-лунјас теныд,
 долыд дум мед јурад каяө,
 Курыд шог мед вунө!“

Мај 1-ја лун-кежлө чукөстчө тақі:

„1-өј Мајыд бара воө
 Сіјө мїжан ез-на вун
 Ужалығлы сіјө лоө
 Бара вын петкөдлан-лун“

Мај 5-өд лунө Комі автономіја воғсіс. Оз вунөд Гім-Ваң-і тајө лунсө:

„Квајтөд во-нын, вокјас, тырө,
 Кор сетісны Комі мулы
 Автономіја.
 Воқда кайсө мөвпыштламө,
 Кызі рочјас увтыртлөмағ
 Коңөр-коміөс.
 Регыд гажмас шуштөм парма
 Нөшта зіла пондам вөрны
 Сынны воқілаң“.

Төдчө: көтї слабынік артмөма гижөдыс-а, гөлөмгаңыс гижөма. Став гижөдыс сылөн тащөм гама—прөстеј, кокнідік комі кывја. Мед-уна гижлөма сіјө том-јөзлы да селькорјаслы.

Емөс Гім-Ваһлөн-і теш-код-гіжөдјас—лок олөмсө серавлан-гі-жөдјас (сатира), богтам-көт „Аслас абу“:

„Кучик-вөчыс ку век вуштө,
Лолыс петтөз толькө ружтө;
Коран-кө те сапөг-дөмас—
Аслас абу керка-помас.“

Гім-Ваһ оз-на колтчы куш гіжөднас,—сіјө гіјас да нөшта лөгөдлас, медым-ескө гіжөдсө ғывны да виставлыны (декламірујтны) поэіс.

Аслас тетрадын Гім-Ваһлөн ем бура уна гіжөд, һекытчө-на леҗлывтөм (печатајтлытөм),—сҗікјас, частушкајас, „шмонітөмјас“. На-пһын емөс-і роч-сҗікјас. Сіјө Гім-Ваһлөн оз артмы, дај оз і ков гіжныс. Богтам-көт „Весеннее“ (лирика):

„Поздравляю вас „мадам-с“
Весенним летним днем-с,
Скоро на берег пойдём-с,
Мы и отдых там найдём-с.
Поём песню про землю-волю,
Про курсантскую долю...
Не все же относится к нулю,
Зато я убедительно велею“...

Мөд роч-сҗікотворење ем „Прощание“. Сені Гім-Ваһ гіжө-ма, кызі сіјө прөщажтчөма Совдор-курорткөд август төлығын 1926 воө:

„Прощай курорт!
Пришло время помчатся
Обратно мне домой.
Последний раз купался
Соленою водой.
Прощайте матрац, простыни, койки,
Прощайте все: наступил час,
Прощайте кухни, экономки,
Пойду на пристань я сейчас.
Прощайте, Вера, Нина, Клапа,
Прощайте суп и рисовая каша
Прощай кипяток, стакан чай
Меня ты больше не встречай!..
Прощай болезнь:
Прощай ревматизм,
На меня больше не лезь—
Никогда ты!..“

Уна-на „прощай“ сһлөн сетчө шулөма!.. Тајөс гіжөма Совдор-карас, роч-һнын,—сіјөн, буракө, рочнас-і гіжлөма мортыд, медым, „болезыс“ төдіс да „һикогда ез лезыт!“...

Рочөн Гім-Ваһлөн лока артмө,—көт-ескө кыт-сурө і рифмуј-төма-да,—оз лүчкі төд роч кывсө, роч оборотјассө. Комһыс сһлөн пыр вочасөн бурмө. „Ордым“—журналын, мед-бөрја нумерас (таво-га октабрса нумерын) прамеј бур кык сҗікотворење сһлөн ем: 1) „Колө төдны“, 2) „Роман-пу“.

„Озырлөн бара-һһн лөгһысө бөжныс,
Бара-һһн вывланө сувтөма гөн.“

Кыҗ шуласны, зев „образнө“ шуөма буржујјаслыс мијан Сөвет-Сојуз-вылө кавшаөбмсө. Помаөб таҗі:

„Сбветвласт та-вылө кыввиқд воча:
Колөкө гыжјасдј, уна-кө вын.
Агнымтө некор ми ог пырөј когө,
Кыскад-кө, ки-кокным абу-жө кын“.

— Ме чајта, Сім-Ваң, велөдчас совпартшколаас-да, буржыка-на кутас гіжны коминад. Војдөр-кө лок олөмыс абу лычкөма сјјөс, өні, мајбыр, паскыд-нын тујыс вылө олөмлаң-да, позас воқілаң пыр-кы-пөдчыны!

Њобдінса Віттор.

Велөдчыны мун!

Гажа гожөм
Ылө колі,
Пемыд арлөн
Бөрја лун,
Лымлөн угөм
Кын му-вылө
Золгө меным
Луныс-лун:
Мун, мун, мун,
Мун, мун, мун!

Гырыс ужјас
Ештис важөн,
Коса, куран,
Оз нин ков;
Вартан чаплөн

Оз кыв шыыс
Туп-ні, тап-ні,
Гып-ні, ков...

Кольөм ужјас
Зіла вөчан,
Он сет налы
Куза лун,
Уна рытјас
Ужтөг кольлан
Ставсө бостан
Уна лун...

Кывзы,
Велөдчытөм јортөј,
Тащөм каднас
Школа-ө мун!

Васө-пі.

„Му вежан-дыр“¹⁾

Уна морт нем-кежлб-на колб казтывлантор
Міжан олана нем...

Кујим во-чөж
гымгис-муніс
јорөм војна...

Земља-муыс
адө пөрі,—
лоі шојна²⁾)

Уна морт лов
сіјө нуіс
мыжтөм јөзлыс.

Уна мільон
кулі-угі
поле-вылын.

Уна дојмыс
кітөм-коктөм
локтіс гортлаң...

Кымын дөва,
ныв пі колі,
баңтөг, бөрдан!..

Кујим во-чөж
сіңі муніс
сарскеј бојна.

Уна ембур
шыңјыв лептіс
јөзлыс-чөжөм.

Уна вір-јай
сојіс-јуіс
буржуж шајка...

Буд-ті проклат,
кырныш чукөр,
му-нем-кежлас!

Ог төд кытчөң
сіңі муніс
олөм-адыс.

Ез-кө Октабр
лок да дорјы
гөд-уж јөзөс.

Кыскө чужі,
петіс-локтіс
выл морт
большевік.

Локтіс-сувтис,
—гора шуіс:
„Kodі гөрд-му-
—понда олө—

Мунам,
огө полө!

Kodі војна
думнас јорө—
міла-дорө!..“

„Муыв коңер,
пролетарјас,
өтувтчывлөј!

Gөd-уж бертыс,
муыв піјан,—
—муыс міжан!!!“

Сіңі шуіс,
көсјіс—вөчіс!

Важ мір
пуг-пас
керіс-вөчіс,—

кыз буржужыс
гувсө леңіс...

Важлыс лөпсө
тылаөс-моз
ректіс,

көрт плуг-гөрјөн
пыді гөріс,—көңіс
көјдыс выл.

1) Октабрса револүтеіјалы дас во тырөм-куза гіжөма.

2) Шојна—кладбище.

Важ влагтла-дор
олиг јенмыг
џікџ чџвтчіс;
чужџмбанас
сылы гџвџіс:
„мун-пџ
ас јџз-бџрџы!“

Јен-пыџџсџ

лозуні: лепгіс:

„коџ-пџ уџтџг

олџ-вылџ

меџым-пџ—

оз гој!

Сарстџујтас-пџ

мугар: вылас

меџга-ыџыџ

веџаторјыс—

—Уџ!

Меџ-пџ мортыс

јорта-јортлы

ез пџв

кџјінјас-коџ лок.

„Стаџ јџзыс—

—вок!

Стаџ муыс—

--гсрт!“

Оліс мірџн,

лаџа-бура,—

војна быртіс...

Сіџі уна

џаггџртџа

кџртџџ

Окџабр раџіс.

Посџі-нџма

олиг-јџзџс

іырыг-бџрџыг

бертіс...

Кыг-кџ бџрын,

вџры: нџџјџн

летіс

жугыџ ксмі морг:

немџвсјџа

унсџ ылџ

шыбытіс-џа

Се Се Се Рџ

морг-моџ

пыріс.

Воџтуј сіџџ

асгыс чџџџм

курыџ шогсџ

бџрџіс-гыліс.

Сегга

Комі муџџ

леџіс

збој-јон

олџм-кыпџџ

јонт!..

*

Но гундыр чукџр,

буржуј котыр

џікџџ

ез-на кув.

Кыџ-тај пеџгаг

беџџџн вџјан

уна пельџ:

јурыс кулџ,

бџџыс колџџ,

век-на ловја.

Сіџ-џџ буржуј

чукџр-рџдыс

вџлџм ловја.

Гундыр џмеј-моџ;

лептіс гоџа,

кџсјіс бџр

мырџџыны вџџа

кутіс быџ бок

јірны-пурны

Сџвет-муџс.

Колча кыщџн

гџгџртіс-џа,

мџдіс жмітны...

Лоі бара

Сџветџластлы

војна нуны,

олџм лад-вылџ

ез воџы

нөшта—
һоль-вiт во!

—Вojна-фронтын,
војна—гортын,
војна—семја-пышкын.
Војна врагкөд,
војна щыгкөд,
војна—
олөм-быткөд...

Сiңи-ногнад,
сiңим вонад
овмөс қикөз
бырi.
Ез кол һинөм,
ставыс кiггiс...
Пукгiс—
сөкыд
оландыр!

Јөзыс қикөз
кiля-кувлi ³⁾
(јона гудыр
секи вөли
мијан журным!)
Һинөм думајттөм
морт шуас:
—„Мыјнө таыс,
куш мезлунгыд?!

—Вөля-пө
да—щыг!“

Быдлун һаргө,
асгыс кайтө,
ветлө-вөјпсө,
кыввор-бертө:

—„Мыј-нө бурис
тајс влагтыд,—
дубја паггыд?!

Гөгөр вурис,
дөмас,—кiггө,
сунис кысө“...

—„Ҙеңга-тырыс:
Ем-да абу.

Лыднас кыптө
быдлун мильон,
быттө пыктө
пыкөс-мыльон,—
җептад—мылк...
А һөбны һинөм:
вегiг оз
шед гумөд
һинкөм-
-гоз!“

—„Шыдыд-пө пачад
тенад-тај дуб?“

—„Сы-пыҗди олөмөј
сiр-курыд сола!“

—„Мыла-нө пасыдлөн
ежөдыс „дуб?“

—„За то-пө сы-пыҗди
допыда ола!“

—„Мыјөн-нө рытјассө
олан те пыр?“

—„Он-өмөј аҗы те:
пешалөн ворјыс
сартасөн тыр!?“

—„Мыј-нө те куритан?
Он дугдыв шпуритан?
Онө-ө папiрос?“

—„Раскыс-тај кодкө-лун
вајi со... пiпу-рос“...

—„Һинөм-тај ез кол—
көрттув-һи пом:
гөр-һөртө гартыштө
кыҗпу һөрпөм“...

—„Телега талун ме
гумөдөн шыналі,
кыҗкiлсө—щыналі
куритчан гумага-пыҗди“...

—„Воiс-тај оландыр,
мувежан дыр!

Мыј-вылө лачаөн
сеггасө олан?“

—„Мыј-һин те керкасө
сенi те вөчан?!

³⁾ Кiля-кувны—уласть духом.

Мыјон-нө өшінтө,—
 сумөдөн тупјан?!
 Көртыд-нө көн?—
 өзөстө пу зірјөн өшан?!
 Кущом-нын
 стрөјітчөм
 өніја-дырјі!
 Мыј-нын те
 төждыған, јорт?
 Вај лущө вөч
 кувныд горт!..

Но вөлі,
 біјаізкоф,
 чорыд,
 міјан ВКП!
 І сылөн
 јурнуөдыс мортыс —
 —Лъен-јорт!

Налөн
 возвыланыс тујныс
 вөлі—восса,
 Сінныс
 өз вөв куңса.

Вojна ештис.
 Мыјон ештис,—
 бара шуис:
 —„Өні сөгга
 мөд-пөлөс пронт
 вогталам—
 щыгкөд вojна
 панлам!

Овмөс
 крөгтаналыг
 лептам!
 Кісөм заводјас мі
 зонтам!
 Ізјас, көртјас
 муыс перјам...
 Ізнас—
 көртсө сывдам.
 Көртгыс посјас
 кароан

деревнаө
 дорам...
 Мужік-мортлыг
 төвар-көртөн
 гөлөмсө
 мі сывдам!

Чістальов Ф. В.

Сіңі көсјіс.
 Шуис—вөчіс!..
 —Колі муртса
 ноль-віт во.
 І лоі чудо,—
 сівө—
 шенғыны оз поз!
 Місө таған
 еща адғам,
 кыз оз дугдыв
 лун-і вој
 пабрік-завод
 пуө ужөн,
 пуркјө щынөн,

эолгө көртөн—
—мунө овмөс кыптөм.

Синным-пельным
мијан оз кыв,
сөмын
эептын кылө:

Важөнө-нө
мијан гөрјын
вөлі көртыс

муртса

көртзыр-ыжда
амечтор?!

А гөрнөр-көртыд,
da-i сiјө вөлі—
кызпу нөр?!

А өні гөрјыс?—
—эоннас көртыс!

Весіг пуыс—
шыр-гыж-ыжда—
абу сені!

Нымыс плуг,
а сөктаыс—
кык пуд!

Паскыд дора
лагір-черыс
кытыс?!

Сітеч-дөра,
новланторјыс,
чорыд?

А урлән доныс,
вылын вөлі?

Мубердөзыс
услі,—воліс:

ыргөн к-у-ј-і-м-у-р...
(ізтөг көрөб дон!)

А өні?—

Туганөзыс
качіс:

G-o-коо-мын-віт-ур!

(мөд-ногөн-кө—
пуд жын һан!)

da мыј-һин
шуан...

Важөн-ө мі
вөлі „шпуз кам“
табак-пысөбі
піпу-рос!
а өні? - -
лавка шөј ө
пырас мөрт
да шуас:
„подавај-пө
папірос!“

da-i танө

сө примерыс:
вөлі сумөд
курітчны
кільтам;
пісмө—
сумөд-вылө
гіжам.

А өні со:
мыјдтөм

талун
ыжы.І
прачк-
-куза
ме -
гумагасө
лакi!

das во-чөжөн
олөм мијан
јона вежсіс
Унатор-вылө-һин
вогсіс

кунса сінјас...
Вөлі бар да раб—
(јукліс јөзсө)

Өні көт-кыз
сiјөс лыдыс:
возөн бөрөн,—
кывјыс бырі.

Волі јен,—
зев ыжыд, јон.

Өні?—

јенлөн чыныс—
јона чіні:

уна гватлөн
 мощи-пиг
 стружчаг-сорён
 „сувныс“ петис...
 — „А чөртыс-нө-пө—
 век-на ем?“
 — Сөмын куш
 шуөмыс кольём.
 Чөртөс важөн-нын
 ми вөтлим „к чөртуј!“
 ас Сојузыс;
 Весіг чельадныд-нын
 тіјан
 оз сура чөртгыд
 повны,—
 Најө агныс өні
 „Гөрд чөрт піјан“.

 „Му-пө вежас“...
 — коркө
 мојдлөмадг
 важөн.
 — Оні ынөм-нын
 сег повны.—
Муыд вежіс:

дас во-чөжөн
 міјан јона
олөм вежіс!

 Коли дас во,
 олім—го во-дон!
 Воқө овны
 выль му-вылын
 міјан гөлөм
 пыр-на—дон!

 Олім дасөс,—
 —пөрыгтіс
 том-вергөтө јөзөс.
 Но егө прөста
 сіјө олөј ми!
 Медым коли,—
 (міјан абу
 ыжыд дон.)
 Но медым,
 муыс
 —мірыс—
 вексө
 вөлі
 том!

Ч. Ы. В.

Парасковја.

Коскыс вөснi. Одва ловја
 Міјан грездса Парасковја—
 Кыз сіјө оз кув?!
 Рочөн кужө. Зев-өд мiча
 (Настөјашцеј јеретнiча!)—
 Көт те кывнад нув!
 Каң-коф мелi, вывті бур...
 Сещөм сегга мөд оз сур!

Төдө вiчко, лыфдө нiга,
 Мужікјаслы мытчө піга,—
 Оз төд комi кыв.
 Ајыс-мамыс сылөн комi—
 Нөкодыс оз гөгөрвоны..
 Сегга бөрд көт оув!
 Онi кытчөз саф оз пет,
 Парук комi кыв оз сет.

Ільа-Вас.

Лым.

Ывлаыс жежыд,
Ывлаыс југыд,
Усбма ҥебыфк лым.
Ҥебыфк, гон-код,
Кокҥифк, төв-код.
Төкөтө му-бердас инмө.

Сі-пожјөн мамө
Ыжыдлун-кежлө
Шердынө пожнавлө пыз.
Гырысжык празҥикө
Сөд пызан тупкывлө
Бур пызан-дөраон—
Јежыдөн...

Рамінік байдөгјас
Лебзисны
Јенежгаҥ муө...

1922 во.

Ывлаас празҥик,
Југдөма, кыпыд.

Му-вылыс ојбыртис,
Онмовгис, лөмыс.
Узб.

Шојтиө.

Ешкыныс ҥебыд,
Ешкыныс шоныд...

Шојтчышт щөщ, комі јөз!

Кер лезны ковмас,
Толаөд собавны;
Ур кыјны,
Льампаон лебавны!

Ильа-Вае

Редколлегия:

Ильчуков, Ф. Н.

Попов, Н. П.

Минин, М. П.

Исаков, В. А.

Редактор: Н. П. Попов.

Надеев, А. Н.

Сузӧдӧј быд-тӧлығын-петан журнал

Ордым

(Лезӧ ВКП (б)-лӧн Обком).

Со мый гӧжӧны сиктӧссан „Ордым“-жылыс:

Ізвӧјыв вӧлӧетӧ воіс
1 № „Ордым“. Крестана
зев јона лыџџны комі
журналтӧ. Ізвӧјыв вӧлӧет-
ын рочӧн лыџџыны зев
ещабӧн кужӧны, школаыс-ес-
кӧ 30 во-њын ем-да. Крес-

тана шудны: роч-дорыд-пӧ
тајӧ мијанлы буржык. Бура
гӧгӧрвоӧны і кужӧны лыџ-
џыны быд морт. Бур сӧам
Обком ВКП (б)-лы да Комі-
гӧжыс-чукӧрлы коміӧн жур-
нал лезӧмыс.

Ізбач Љіпін Ӧ. І.

Быд номерын: 50—60 лытбок-сајас, емӧг
герпасјас.

доныс: гражданагы 30 урӧн тӧлыс.
учрежденењејаслы да організагсіјајаслы
—60 урӧн тӧлыс.

**Журнал сузӧдан
адрес:**

Сыктывдін-кар, Вадорвыв-
улыч, 41 № керка,—
Комі њыга лезан-ін.

Торја-номерди ньдыёжаслы — 50 ур.

Крестьянский журнал на коми языке. Орган Коми Обкома ВКП (б).

№ 11 (14) — Ноябрь — 1927 год.

Устьысольск, Набережная, 41.